

Pilar III

2012

Rapport
kapitaldekning
og risikostyring

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
1. Innledning	4
2. Viktige hendelser og erfaringer fra 2012	4
3. Organisasjon, kontroll- og styringsmodell	6
3.1. Konsernstruktur	6
3.2 Direkte eierskap i selskap i SpareBank 1-alliansen og strategiske eierposter	7
3.3 Organisering av banken	9
3.4 Konsernets kontroll og styringsmodell	9
4. Kapitaldekning	13
4.1 Kapitaldekningsregelverket	13
4.2 Soliditetsmål	15
4.3 IRB-ambisjoner	16
4.4 Kapitaldekning	17
4.5 Konsolideringer/døtre/tilknyttede selskaper	18
5. Risiko og kapitalstyring	21
5.1 Risk management.....	21
5.2 ICAAP	21
5.4 Risikomåling og risikojustert kapital	28
5.5. Rapportering og oppfølging	29
5.6 Compliance (etterlevelse)	29
6. Sentrale risikogrupper og målemetoder.....	29
6.1 Operasjonell risiko	30
6.2 Compliance risiko	31
6.3 Markedsrisiko.....	32
6.4 Kredittrisiko.....	33
6.5 Likviditetsrisiko	35
Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. En for stor grad av konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer.....	36
6.6 Eierrisiko.....	38
6.7 Forretningsrisiko	40
6.7.1 Strategisk risiko	40
6.7.2 Omdømmerisiko	41
7. Kreditteksponeringer	42

7.1 Definisjon av mislighold etc.	42
7.2 Oppbygging av IRB systemet.....	43
7.3 Modellbeskrivelse og anvendelse	44
7.4 Kreditteksponeringer inkl misligholdte engasjement.....	50
7.5 Sikkerheter – kredittrisiko.....	52
8 Motpartsrisiko derivater	53
9 Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen	53
10 Renterisiko utenfor handelsporteføljen	54
11. Oppsummering – Beregning av kapitalbehov.....	55
12. Sammenligning av regulatorisk og økonomisk kapital.....	56
13 Endringer i rammebetingelser	58

1. Innledning

Dette dokumentet gir en beskrivelse av risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 Nord-Norge med spesifikasjoner for hvert risikoområde samt samlet. I tillegg skal informasjonen dekke kravene som er satt til offentliggjøring av risikoinformasjon etter "Forskrift om kapitalkrav".

Dokumentet oppdateres årlig, med unntak av opplysninger om kapitaldekning og minimumskrav til ansvarlig kapital som oppdateres kvartalsvis.

2. Viktige hendelser og erfaringer fra 2012

Nord-Norge opplever en periode med sterkere vekst enn noen gang tidligere. Dette merkes innenfor alle sektorene i samfunnet. Arbeidsmarkedet er fortsatt svært stramt. Ny vekst bremses i noen grad av mangelen på kompetent arbeidskraft i landsdelen, selv med en betydelig vekst i befolkningen og storinnpendling av arbeidskraft. Årsaken til den sterke veksten er landsdelens store naturressurser og utnyttelsen av disse. De betydelige olje- og gassfunnene i Norskehavet og Barentshavet gir en sterk vekst både direkte i oljenæringen og indirekte i relaterte næringer.

Situasjonen innenfor havbruk og tradisjonelle fiskerier er god. Det er betydelig kapasitet tilgjengelig for havbruksvekst i nord, og alle de viktigste fiskebestandene viser god og bærekraftig utvikling. Historisk sett har reiselivet vært viktig, særlig i sommersesongen. Vinterturismen er nå i ferd med å få like stor betydning som sommerturismen, noe som gjør reiselivsnæringen enda mer betydningsfull.

Denne veksten har, sammen med store offentlige investeringer, også resultert i svært stor aktivitet i bygg og anleggssektoren. Samtidig er det påvist utvinnbare og meget verdifulle forekomster av mineraler og bergarter. En nærmere analyse av økonomien i landsdelen er dokumentert i bankens konjunkturbarometer.

Denne store økonomiske aktiviteten i Nord-Norge vises i SpareBank 1 Nord-Norge gjennom høy vekst både i kundenes lån og innskudd. Utlånene til personkunder økte med 11 % i 2012 og innskuddene med 9 %. For bedriftene var utlånsveksten på 12,9 % og innskuddsveksten 3,4 %.

I 2011 gjennomførte banken en vellykket egenkapitalemisjon, som både skulle sikre bankens soliditet og evne til å være en god medspiller i utviklingen av "det nye Nord-Norge". Den høye veksten var forventet, men har naturligvis medført et press på konsernets kapitaldekning.

Nye regulatoriske krav til egenkapital i finansinstitusjoner medfører behov for å øke den rene kjernekapitalen også i SpareBank 1 Nord-Norge. Det strategiske kapitalmål for SpareBank 1 Nord-Norge er endret til en ren kjernekapitaldekning på 12,5 % eller høyere i 2015. Det vises til eget avsnitt omhandlende konsernets kapitaldekning senere i årsberetningen.

Gjennom vekst og økte nettorenter, har SpareBank 1 Nord-Norge lyktes i å øke konsernets netto renteinntekter (inkludert provisjoner fra overført boliglånportefølje) med 11,5 % fra 1 203 mill kroner i 2011 til 1 341 mill kroner i 2012. Dette viser at balansevekst og inntekter har omtrent samme utvikling, og at fallet i rentemargin er stanset. Dette skyldes at bankene generelt sett søker å øke inntektene som ett av tiltakene for å tilfredsstille nye myndighetskrav til soliditet.

I konsernet er det i 2012 bokført tap på utlån på 195 mill kroner, en økning på 94 mill kroner fra 2011. I tillegg er det bokført tap på egenkapitalinvesteringer i Nord-Norge på 147 mill kroner. De store utlånstapene skyldes at banken er blitt påført et fåtall store enkelttap. Ett eksempel er konsekvensene av avviklingen av solcelleindustrien i Glomfjord i Nordland, som alene har påført banken tap på over 100 mill kroner. Det er gjort betydelige tiltak for å redusere sannsynligheten for slike hendelser i fremtiden.

Til tross for økte utlånstap er kvaliteten i bankens utlånsportefølje god og ytterligere forbedret gjennom 2012. Konsernets netto provisjonsinntekter (eksklusiv provisjoner fra overført boliglånportefølje) utgjorde 481 mill kroner for 2012, 49 mill kroner mer enn i fjor. Konsernet vil fortsatt arbeide med å øke provisjons- og andre inntekter.

Finansielle nøkkeltall for 2012 (2011):

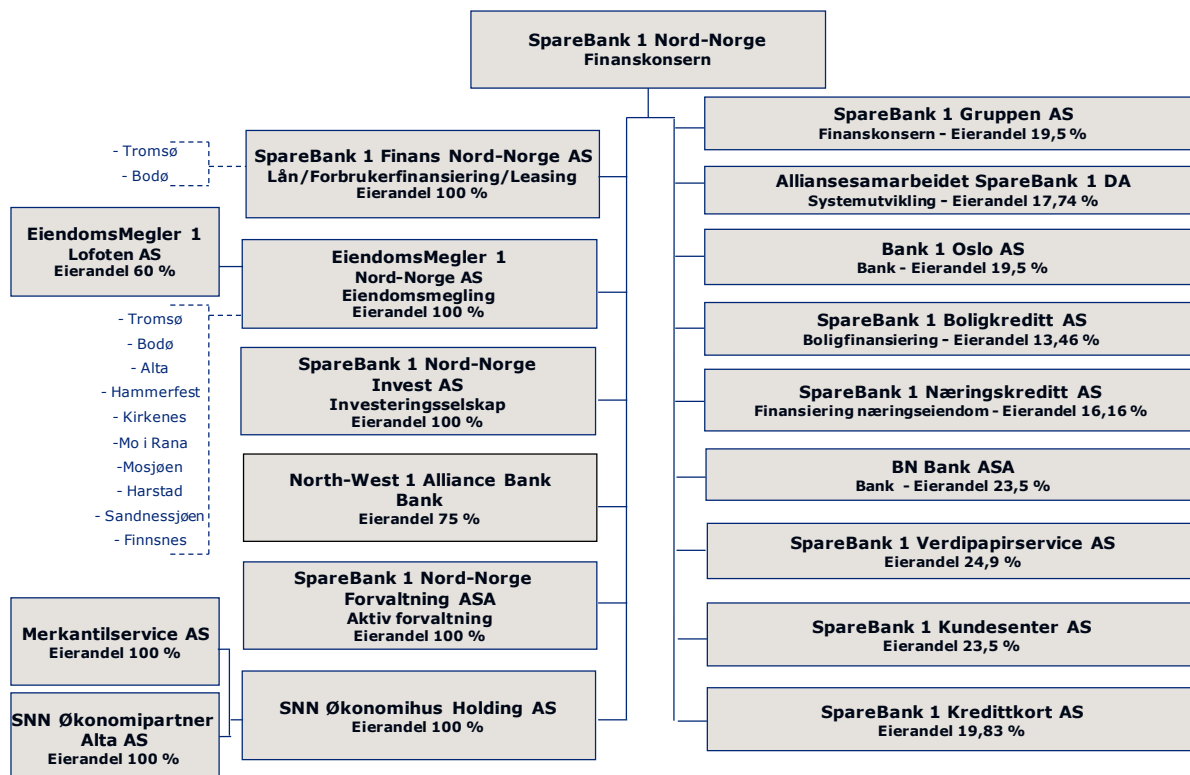
- Resultat før skatt på 767 mill kroner (682 mill kroner)
- Årsresultat etter skatt på 595 mill kroner (525 mill kroner)
- Egenkapitalavkastning (konsern); 9 % (8,5 %)
- Resultat per egenkapitalbevis (konsern); kr 3,78 (kr 3,07)
- Resultatet for 2012 er preget av
 - Store tap/nedskrivninger i SNN Invest
 - Høye tap på utlån i BM
 - Netto resultat basisdrift er økt – viktig for konsernets totale resultat
 - Utviklingen i rentebidrag PM påvirket av nedgang i NIBOR
 - Gjennomførte tiltak for å bedre rentemarginen i BM og PM
- Kostnadsprosent (konsern); 53,8 % (57,0 %)
- Høye utlånstap; 195 mill kroner (101 mill kroner)
- God utlånsvekst; 11,6 % (7,4 %) inkludert overførte lån til SpareBank 1 Boligkreditt
- Negativ innskuddsvekst siste 12 måneder; 1,3 % (6,0 %)
- Innskuddsdekning; 75,6 % (80,9 %)
- Tilfredstillende soliditet med kjernekapitaldekning (konsern) på 12,11 % (11,61 %) og totalkapitaldekning på 13,19 % (12,50 %). Ren kjernekapitaldekning 10,31%.
- Fortsatt tilfredsstillende likviditet

3. Organisasjon, kontroll- og styringsmodell

3.1. Konsernstruktur

Konsernet SpareBank 1 Nord-Norge består av følgende selskaper:

Figur 1 Konsernstruktur

Kort beskrivelse av selskapene:

SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS

Selskapet har forretningsansvar for produktområdene leasing og salgspantfinansiering og har sitt primære markedsområde i Nord-Norge. Morbanken og kapitalvareleverandører er viktige distribusjonskanaler for selskapet.

EiendomsMegler 1 Nord-Norge AS

Selskapet eies 100 % av SpareBank 1 Nord-Norge, driver eiendomsmeglervirksomhet i Nord-Norge og er medlem i en landsdekkende allianse med andre selskaper eid av SpareBank 1-banker. EiendomsMegler 1 Nord-Norge AS eier 60 % av EiendomsMegler 1 Lofoten AS.

EiendomsMegler 1 Lofoten AS

Driver eiendomsmeglervirksomhet i Lofoten, og er medlem i en landsdekkende allianse med andre selskaper eid av SpareBank 1-banker.

SpareBank 1 Nord-Norge Invest AS

Selskapet er heleid av SpareBank 1 Nord-Norge. Formålet er å delta på forretningsmessig grunnlag med egenkapital, nettverk og kompetanse i selskaper som primært driver virksomhet i bankens markedsområde.

Selskapet vil avvikles/omstruktureres og selskapets portefølje er i denne forbindelse planlagt overført til morbanken.

North-West 1 Alliance Bank

SpareBank 1 Nord-Norge åpnet i september 2010 bankvirksomhet i Russland gjennom North-West 1 Alliance Bank. Banken eies med 75 % av SpareBank 1 Nord-Norge og 25 % av SpareBank 1 Nord-Norges russiske samarbeidspartner Bank Tavrichesky i St. Petersburg. Hovedkontoret ligger i St. Petersburg med filial i Murmansk.

Det var 71 årsverk i North-West 1 Alliance Bank per 31.12.12. På samme tid hadde banken en totalbalanse tilsvarende av 392 mill kroner.

Hovedvirksomheten til North-West 1 Alliance Bank er primært tilbud av finansielle produkter og tjenester til nordiske bedrifter og personer med virksomhet i Russland. En sekundær målgruppe er russiske personkunder og mindre bedrifter. Det legges vekt på at virksomheten skal drives med lav til moderat risiko.

SpareBank 1 Nord-Norge Forvaltning ASA

Selskapet er et heleid verdipapirforetak som driver med aktiv forvaltning av kundemidler.

SpareBank 1 Regnskapshuset Nord-Norge AS

Banken opprettet i 2011 selskapet SNN Økonomihus Holding AS. Selskapet har som formål å delta i andre selskaper og virksomheter innen økonomistyring og regnskapsførsel samt annen virksomhet som står i naturlig sammenheng med bankens virksomhet. Selskapet hadde ved siste årsskifte ingen ansatte. **SNN Økonomihus Holding AS** har fra oppstart vært heleid av banken og eier 100 % av selskapene **SNN Økonomipartner Alta AS** og **Merkantilservice AS**.

I begynnelsen av 2013 ble de tre ovennevnte selskapene fusjonert med Merkantilservice som overtakende selskap. Det fusjonerte selskap endret navn til SpareBank 1 Regnskapshuset Nord-Norge AS.

SpareBank 1 Regnskapshuset Nord-Norge AS hadde til sammen 55 medarbeidere i Hammerfest, Alta, Tromsø, Balsfjord, Finnsnes og Harstad per 31.12.12.

3.2 Direkte eierskap i selskap i SpareBank 1-alliansen og strategiske eierposter

SpareBank 1-alliansen og SpareBank 1 Gruppen AS

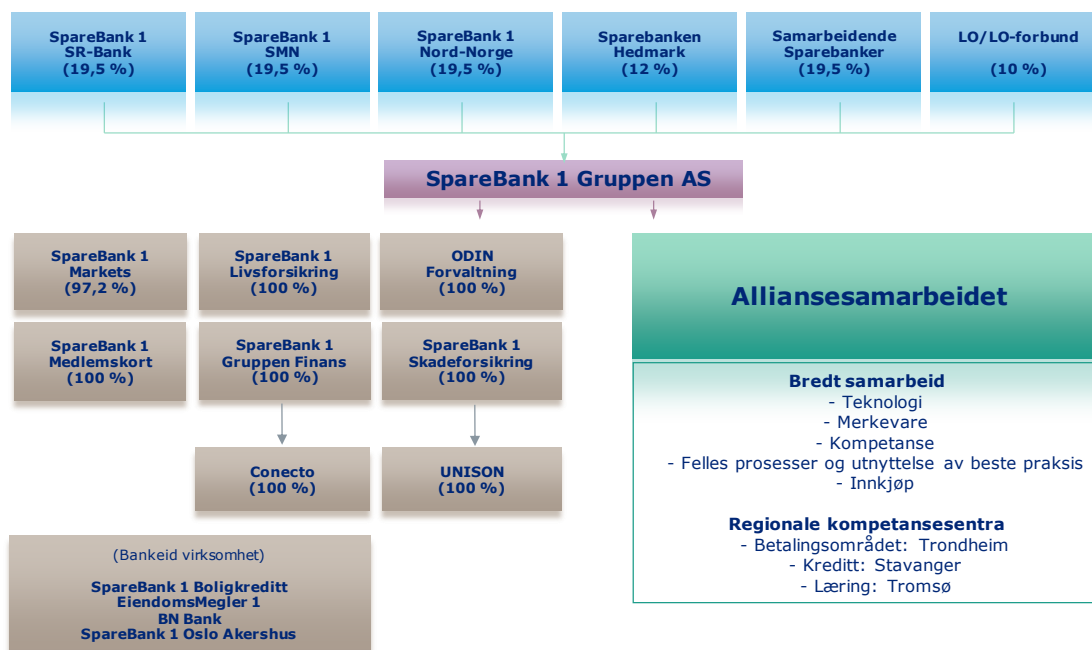
SpareBank 1-alliansens formål er å anskaffe og lever konkurransedyktige, finansielle tjenester og produkter samt å ta ut stordriftsfordeler i form av lavere kostnader og/eller høyere kvalitet. Alliansen bidrar på denne måten til at privatpersoner og bedrifter opplever lokal forankring, dyktighet og en enklere hverdag. Videre skal alliansen bidra til å sikre bankens verdiskapning til glede for egen region og bankens eiere.

SpareBank 1-bankene driver alliansesamarbeidet og utvikling av produktselskaper gjennom det felles eide selskapet SpareBank 1 Utvikling og holdingselskapet SpareBank 1 Gruppen.

SpareBank 1 gruppen har administrativt ansvar for samarbeidsprosessene i SpareBank 1-alliansen, der teknologi, merkevare, kompetanse, felles prosesser og utnyttelse av beste praksis og innkjøp står sentralt.

I alliansen inngår Eiendomsmegler 1 som er Norges største eiendomsmeglerforetak. Eiendomsmegler 1 har felles kjedekontor, mens meglerkontorene eies direkte av de enkelte SpareBank 1-bankene.

Figur 2 SpareBank 1 Alliansen

BN Bank

BN Bank tilbyr finansielle tjenester for person- og bedriftsmarkedet. Innenfor personmarkedet er banken en ren nettbank. I bedriftsmarkedet er BN Bank en betydelig aktør innen finansiering av næringsseiendom, og for bedriftsmarkedet har BN Bank avdelinger i Oslo og Trondheim. SpareBank 1 Nord-Norge eier 19,5 % i BN Bank.

SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditts formål er å finansiere 1. prioritets boliglån for bankene i SpareBank 1-alliansen. Bankene overfører boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt før selskapet gjør innlån i det norske og internasjonale kapitalmarked ved utstedelse av obligasjoner med særskilt sikkerhet (covered bonds). SpareBank 1 Boligkreditts obligasjoner med særskilt sikkerhet har rating Aaa og AAA fra henholdsvis Moody's og Fitch. SpareBank 1 Nord-Norge eier 13,26 % i SpareBank 1 Boligkreditt.

SpareBank 1 Næringskreditt AS

SpareBank 1 Næringskreditts formål er å finansiere 1. prioritets lån innenfor næringsseiendom for bankene i SpareBank 1-alliansen. Bankene overfører 1. prioritets lån til SpareBank 1 Næringskreditt før selskapet gjør innlån i det norske og internasjonale kapitalmarked. SpareBank 1 Næringskreditts obligasjoner har rating Aa3 fra ratingbyrået Moody's. SpareBank 1 Nord-Norge eier 17,50 % i SpareBank 1 Næringskreditt.

Bank 1 Oslo Akershus

Bank 1 Oslo Akershus opererer under markedsnavnet SpareBank 1 Oslo Akershus og har 17 lokalbanker. De viktigste kundegruppene er personmarkedet, små og mellomstore bedrifter samt organisasjonsmarkedet - primært fagbevegelsen. SpareBank 1 Nord-Norge eier 19,5 % i Bank 1 Oslo Akershus.

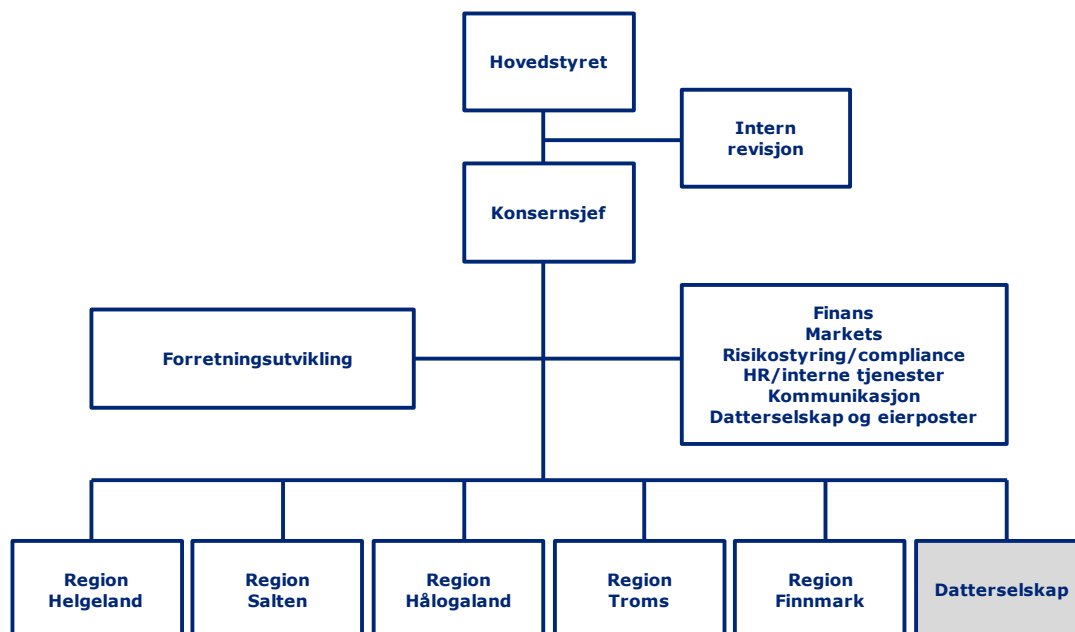
Bank Tavrishesky

SpareBank 1 Nord-Norge åpnet i 2010 bankvirksomhet i Russland gjennom North-West 1 Alliance Bank, som eies 75 % av SpareBank 1 Nord-Norge og 25 % av SpareBank 1 Nord-Norges russiske samarbeidspartner Bank Tavrishesky. Bank Tavrishesky har hovedkontor i St. Petersburg og filialer i syv russiske byer, deriblant Murmansk. Banken er den 11. største regionale banken i Nordvest-Russland, og virksomheten er i hovedsak rettet mot små og mellomstore bedrifter. SpareBank 1 Nord-Norge eier 10 % av Bank Tavrishesky.

3.3 Organisering av banken

Organisering av kunderettet virksomhet og fagavdelinger i SpareBank 1 Nord-Norge fremgår av organisasjonskartet nedenfor:

Figur 3 Organisasjonskart

Administrerende direktør har ansvaret for å iverksette strategier og risikostyring som bidrar til å oppfylle de målene hovedstyret setter for virksomheten, herunder effektive styringssystemer og internkontroll.

Konsernledermøtet er administrerende direktørs kollegium for den overordnede ledelse av banken, og består av administrerende direktør, viseadministrerende direktør, konserndirektør for bedriftsmarked og personmarked, finansdirektør, konserndirektør interne støttefunksjoner, kommunikasjonsdirektør og konserndirektør risikostyring og compliance.

3.4 Konsernets kontroll og styringsmodell

Konsernets kontroll- og styringsmodell ivaretar organisatoriske krav til uavhengighet i risikorapporteringen, hvor ansvar og roller i den daglige risikostyringen er vektlagt spesielt. SpareBank 1 Nord-Norge har gjennom flere år, både i egen regi og gjennom SpareBank 1-samarbeidet, lagt ned store ressurser i å utvikle effektive risikostyringsprosesser for å identifisere, måle og styre risiko.

Alle ledere er ansvarlige for å ha full innsikt i risikobildet innenfor eget forretnings- og/eller fagområde til enhver tid. For å tilfredsstille konsernets overordnede mål, har konsernet valgt en tredeling av risikostyringsprosessen:

Figur 4 Ansvar og roller i risikostyringsprosessen

De mest sentrale rollene i risikostyringsprosessen er:

- en utøvende funksjon (inkluderer både linje (kundeansvar) og fagavdelinger (styring/støtte/kontroll))
- en uavhengig overvåkingfunksjon (avdeling for risikostyring)
- en uavhengig bekreftelsesfunksjon (Intern revisjon)

Konsernets kontroll- og styringsmodell skal sikre uavhengighet i beslutning og rapportering, og ansvar og roller i den daglige risikostyringen er vektlagt spesielt. Et viktig prinsipp er derfor at risikostyringsprosessen er en integrert del av den daglige virksomheten.

Avdeling for risikostyring skal følge opp og støtte linje- og fagavdelingene i deres arbeid med kvalitet og risikostyring.

3.4.1 Ansvar for risikostyring og kontroll

Et viktig fundament i en effektiv risikostyring er en sterk risikokultur som kjennetegnes ved høy bevissthet om risiko og risikostyring i hele konsernet. Et slikt grunnlag innebærer at hver medarbeider har en god forståelse for bankens virksomhet og egne handlinger, og de risikoer som er forbundet med dette.

Ansvaret for risikostyring er delt mellom hovedstyret, styrene i datterselskapene, konsernledelsen og linjeledelsen. Risikostyring og kontroll er en del av SpareBank 1 Nord-Norges virksomhetsstyring som er beskrevet i "Virksomhetsstyring og selskapsledelse" (se vår hjemmeside). Det er lagt vekt på ansvar gjennom personlige fullmakter og uavhengighet mellom forretningsområdene og organisatoriske enheter som overvåker forretningsområdene.

Hovedstyret i SpareBank 1 Nord-Norge har det overordnede ansvaret for konsernets risikoeksponeringer og håndtering av de ulike risikoområdene. Dette innebærer ansvar for å fastsette de overordnede målsettingene som risikoprofil, avkastningsmål og hvordan kapitalen skal fordeles på de ulike forretningsområdene. Hovedstyret fastlegger også de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet, samt alle vesentlige aspekter ved risikostyringsmodellene og beslutningsprosessene.

Hovedstyrets oppgaver er nedfelt i en egen årsplan som revideres årlig. Dette for å sikre at hovedstyret har tilstrekkelig tid til- og fokus på tillagte sentrale oppgaver.

Hovedstyret har opprettet et kompensasjonsutvalg som skal vurdere adm. direktørs lønns- og bonusbetingelser/ordninger. Utvalget består av hovedstyrets leder, nestleder og ett medlem.

Hovedstyret har opprettet et revisjonsutvalg. Revisjonsutvalget er et forberedende organ for hovedstyret i saker som vedrører overvåking av finansiell informasjon og selskapets internkontroll og risikohåndtering. Administrerende direktør er ansvarlig for å gjøre informasjon og anbefalinger tilgjengelig for utvalget etter behov og på forespørsel.

Revisjonsutvalget består av tre medlemmer fra styret. Disse er uavhengige i tråd med definisjonen i "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (Corporate Governance)".

Administrerende direktør har ansvaret for konsernets risikostyring, herunder utvikling av effektive styringssystemer, intern kontroll og løpende oppfølging. Adm. direktør er også ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til hovedstyret.

Forretningsområdene har ansvaret for den samlede risikostyringen innenfor eget virksomhetsområde. Dette innebærer at ledere skal etablere og gjennomføre en forsvarlig risikostyring innenfor sitt ansvarsområde, og sørge for at dette ansvaret utøves på en aktiv måte i samsvar med bankens policy for risikostyring, fullmakter, instruksjer og rutineverk.

Avdeling for risikostyring og compliance er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer til administrerende direktør. Avdelingen har det overordnede ansvaret for helhetlig risikostyring, intern kontroll og konsernets etterlevelse av regler og bestemmelser, herunder ansvar for konsernets risikomodeller og for videreutvikling av effektive risikostyringssystemer.

Kredittavdelingen er konsernets sentrale avdeling innenfor kredittområdet. Avdelingen har ansvaret for utarbeidelse og vedlikehold av mål, strategier, retningslinjer og rutiner, operativ styring og oppfølging av konsernets kredittvirksomhet og kredittrisikohåndtering. Kredittavdelingen har en frittstående rolle i forhold til forretningsområdene og lokalbankene.

Internrevisjonen skal gi objektive råd til styret og ledelsen om konsernets risikostyring, utforming av kontroller, samt etterlevelse av etablerte rutiner, prosedyrer og retningslinjer. Det faglige ansvaret for konsernets interne revisjonsfunksjon ivaretas av ekstern leverandør av revisjonstjenester, noe som sikrer uavhengighet, kompetanse og kapasitet.

Konsernkredittutvalg innstiller på alle saker som iht. konsernets retningslinjer skal behandles av hovedstyret. Utvalget har en sentral rolle ved utforming av konsernets kredittstrategier, kredittpolicyer og kredittregelverk.

Balansekomiteen ledes av viseadministrerende direktør. Komiteen behandler saker knyttet til styring av markeds- og finansieringsrisiko, og har ansvaret for å følge opp etterlevelse av rammer fastsatt av hovedstyret. Komiteen følger opp og fastsetter internprising av kapital og kapitalstruktur.

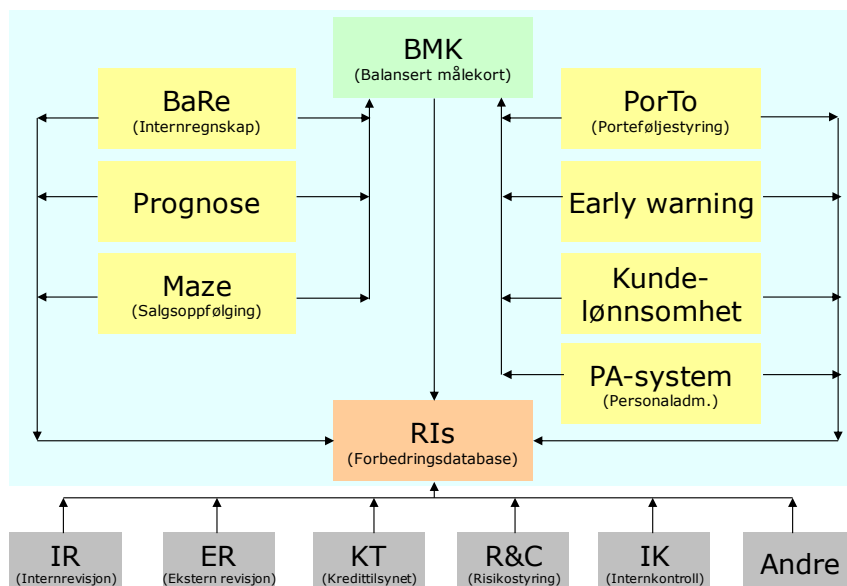
Valideringskomiteen ledes av viseadministrerende direktør. Komiteens hovedoppgaver er å sikre at

- IRB-systemet er tilpasset porteføljene det anvendes på.
- forutsetningene som IRB-systemet bygger på er rimelige.
- IRB-systemet måler det som det er ment å skulle måle.
- IRB-systemet er godt integrert i organisasjonen, og at det utgjør en sentral del av bankens risikostyring og beslutningstaking.
- SpareBank 1 Nord-Norge etterlever Forskrift om Kapitalkrav.

3.4.2 Ledelsesinformasjonssystemer og rapportering/oppfølging

Banken har de siste årene brukt mye tid og ressurser på å utvikle gode styringssystemer/ledelsesinformasjonssystemer.

Figur 5 Ledelsesinformasjonssystemer

Flere av ledelsesinformasjonssystemene er sentrale i avlesing, analyse, dokumentasjon, rapportering og lagring av informasjon knyttet til både viktige parametre i konsernets IRB-system, forretningsmessig oppfølging og styring, samt oppfølging av forbedringstiltak. De viktigste systemene i denne sammenheng er:

- **Balansert målekort (BMK)**
 - Måler sentrale indikatorer som er tett knyttet til IRB-systemet. Gjelder blant annet risikojustert avkastning, andel høyrisiko og kredittkvalitet.
- **Porteføljestylingssystemet (PorTo)**
Konsernets sentrale system for å avlese og rapportere sentrale risikoparametre:
 - Misligholdssannsynlighet (PD)
 - Tapssannsynlighet gitt mislighold (LGD)
 - Eksponering gitt mislighold (EAD)
 - Forventet tap (EL)
 - Uventet tap (UL)
 - Risikojustert avkastning
 - Tapsutsatte engasjementer

Porteføljestylingssystemet gir også oversikt over faktisk migrasjon og grunnlagsdata for validering og stresstesting.

- **Early Warning**
Konsernets early warning system gir mulighet for løpende oppfølging av sentrale risikodrivere: Dette er viktige indikatorer for bedre oppfølging av kundene og potensiell misligholdsutvikling. Informasjonen fra early warning systemet er viktig for å fange opp sentrale utviklingstrekk på et tidligst mulig tidspunkt.
- **Risiko- og informasjonssystemet (RIs) og Taps- og hendelsesdatabase**
 - Forbedringsdatabase for strukturert og dokumentert oppfølging av arbeid med forbedringsområder og tiltak knyttet til ulike hoved- og delprosesser, hendelser eller sentrale fagområder i konsernet. Et sentralt system i forbindelse med overvåking og styring av operasjonell risiko.

Internkontrollrapportering/Lederbekreftelse

Ledende personale, definert som banksjefer, fagsjefer, avdelingsledere og direktører, skal innenfor sine respektive ansvarsområder rapportere oppover i organisasjonen hvordan risikostyringen er gjennomført i forhold til godkjent rammeverk og risikoeksponering. Dette skal gi administrerende direktør og hovedstyret tilstrekkelig materiale for å ta stilling til om risikostyringen er forsvarlig ivaretatt. Slik bekreftelse eller rapportering skal skje minst en gang årlig, eller når vesentlige forhold tilsier det. Lederbekreftelsen koordineres av avdeling for risikostyring og compliance.

Hensikten med den årlige rapporteringen er først og fremst:

- å ivareta ledernes ansvar for forsvarlig og målrettet drift, samt å sikre at dette ansvaret blir ivaretatt på en systematisk og likeartet måte i banken/konsernet.
- å legge grunnlaget for et aktivt engasjement fra bankens styrer, kontrollkomité og daglige ledere
- å medvirke til at bankens organisasjon og dens ledere regelmessig vurderer de forskjellige forretnings- og kontrollmessige risikoer, og valg av kontrolltiltak.

Rapporteringen er viktig i konsernets lederutviklingsprosess for bedre forståelse for betydningen av god risikostyring og kvalitet. Rapporteringen skal være et sentralt virkemiddel i forbindelse med opplæring i banken.

Risikorapport til administrerende direktør og hovedstyret

Avdeling for risikostyring og compliance utarbeider hvert tertial en risikorapport som oversendes administrerende direktør og hovedstyret. Formålet med risikorapporten er å:

- orientere administrerende direktør og hovedstyret i SpareBank 1 Nord-Norge om status og forventet utvikling i risikoprofilen til banken og konsernet
- gi administrerende direktør og hovedstyret et bedre styrings- og beslutningsgrunnlag
- gi administrerende direktør og hovedstyret en bekreftelse på etterlevelsen og oppfyllelsen av de strategiske nøkkeltall og rammer som er nedfelt i bankens strategier
- gi administrerende direktør og hovedstyret mulighet til å ivareta sitt lovmessige kontrollansvar

4. Kapitaldekning

4.1 Kapitaldekningsregelverket

EUs direktiv for kapitaldekning ble innført i Norge fra 1. januar 2007. regelverket bygger på en standard for kapitaldekningsberegninger fra Bank for International Settlements (BIS).

Finansiell virksomhet innebærer et behov for styring og forvaltning av risiko. Formålet med kapitaldekningsregelverket er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- Mer risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

God virksomhetsstyring i SpareBank 1 Nord-Norge er et strategisk virkemiddel for å øke verdiskapningen i konsernet.

Finansdepartementet fastsatte forskrift om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond (kapitalkravsforskriften) 14. desember 2006. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2007. Forskriftens del IX regulerer offentliggjøring av finansiell informasjon (tilsvarende pilar 3 i Basel II-overenskomsten).

Regelverket medfører at det blir et større samsvar mellom hvordan myndighetene setter krav til kapitaldekning i finansinstitusjonene og den metodikken finansinstitusjonene selv benytter når de beregner sitt kapitalbehov.

De nye kapitalkravene baseres på tre pilarer:

- Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital
- Pilar 2: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging
- Pilar 3: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 1 omhandler minstekrav til kapitaldekning og er en videreutvikling av det tidligere kapitaldekningsregelverket, Basel I. Det nye regelverket innebar ingen endring i den grunnleggende konstruksjonen av kapitalkravet, som fortsatt er 8 prosent, men det ble noen endringer i regelverket for hva som kan regnes som ansvarlig kapital og sammensetningen av denne. Dette gjaldt beregningen av kapitalkravet for kredittrisiko og introduksjonen av et eksplisitt

kapitalkrav for operasjonell risiko. Kravet til kapitaldekning for markedsrisiko ble i mindre grad berørt av det nye regelverket.

$$\frac{\text{Kjernekapital} + \text{Tilleggskapital}}{\text{Kredittrisiko} + \text{Markedsrisiko} + \text{Operasjonell risiko}} \geq 8 \%$$

Kapitaldekningsregelverket inneholder ulike metoder for å beregne kapitalkravet. De ulike metodene er vist i figuren nedenfor:

Figur 6 Metoder for å beregne kapitalkravet

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB-metode ⁽¹⁾	Interne målemetoder ⁽¹⁾	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode ⁽¹⁾		AMA-metoden ⁽¹⁾

1) Metodene krever godkjenning av Finanstilsynet

For banker som er godkjent for å benytte interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko, vil det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for kredittrisiko være basert på bankkonsernets interne risikovurderinger. Det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning blir mer risikosensitivt, slik at kapitalkravet i større grad vil samsvare med risikoen i de underliggende porteføljer.

Ved bruk av grunnleggende IRB-metode beregnes risikoparameteren PD (misligholdssannsynlighet) og S (størrelsesparameter) ved bruk av bankenes egne modeller. Risikoparametrene KF (konverteringsfaktor til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold) og LGD (tapsgrad gitt mislighold) er sjablongregler fastsatt i Forskrift om Kapitalkrav.

Ved bruk av Avansert IRB-metode for massemarked beregnes risikoparametrene PD, S, KF og LGD ved bruk av egne modeller for beregning av kapitalkravet.

Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 2 er basert på to hovedprinsipper. Bankene skal ha en prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil og en strategi for å opprettholde et tilstrekkelig kapitalnivå.

Proessen for risikovurdering omfatter en vurdering av risikoprofil og kapitalbehov i morselskaper, vesentlige datterselskaper og eierposter i tilknyttede selskaper. Vurderingen gjennomføres årlig, og risikoen kvantifiseres gjennom beregning av risikojustert kapital. Banken benytter både kvantitative modeller og kvalitative vurderinger for å fastsette kapitalbehovet. Stresstester for kredittrisiko og markedsrisiko gir viktige føringer på endelige verdivurderinger.

Finanstilsynet skal i tillegg gjennomgå og evaluere bankenes interne vurdering av kapitalbehov og strategier, samt overvåke og sikre overholdelse av de myndighetspålagte kapitalkravene. Finanstilsynet har myndighet til å sette i verk passende tilsynsmessige tiltak om de ikke er tilfreds med resultatet av denne prosessen.

Som ledd i tilsynsproessen utarbeider Finanstilsynet årlig en samlet risikovurdering for konsernet. I vurderingen gis en tilbakemelding om konsernets kapitalisering og risikonivå.

Det er etablert prosesser i SpareBank 1 Nord-Norge for å vurdere kapitalbehovet i forhold til risikoprofil og kvalitet på etablerte risikostyrings- og kontrollsystemer. Prosessen og dens resultater blir dokumentert skriftlig i en årlig ICAAP-rapport. Konsernets ICAAP-rapport ble sendt Finanstilsynet i desember 2012, og konserndirektør risikostyring er ansvarlig for gjennomføring av kapitalvurderingsprosessen.

Konsernets har over lang tid arbeidet systematisk med å kvantifisere risiko i alle deler av virksomheten. Risikojustert kapital er konsernets mål for risiko.

Det er bred deltakelse fra den sentrale ledelsen, fagavdelingene og risikomiljøet ved utarbeidelse av risikovurderinger og kapitalbehov. Konsernets kapitalisering og kapitaliseringsmål inngår som en viktig del av konsernets planarbeid og strategiprosess. Resultatene fra de kvantitative og kvalitative vurderingene er godt forankret i fagmiljøene, balansekomiteen og konsernledelsen før behandling i hovedstyret.

Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon

Formålet med pilar 3 er å supplere minimumskravene i pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i pilar 2. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet, herunder analytikere og investorer, å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering, samt styring og kontroll. Kravene til offentliggjøring blir spesielt viktig når bankene i større grad kan benytte egne systemer og metoder for å beregne kapitalkravet.

Informasjonskravene pålegger alle institusjoner å publisere informasjon om organisasjonsstruktur, risikostyringssystem, rapporteringskanaler samt hvordan risikostyringen er oppbygd og organisert. Videre er det gitt detaljerte krav til offentliggjøring av kapitalnivå og struktur samt risikoeksponeringer, der sistnevnte avhenger av hvilke beregningsmetoder bankene benytter i pilar 1.

Det er et krav at offentliggjøring skal skje på internett.

Dette dokument oppfyller sammen med bankens årsrapport krav til offentliggjøring av informasjon i henhold til gjeldende regelverk.

Internrevisjon

Internrevisjonen skal regelmessig revidere IRB-systemet og bruken av det, herunder etterlevelsen av kapitalkravsforskriften. Denne vurderingen skal minimum foretas årlig, og være en del av den uavhengige rapporteringen til hovedstyret. Revisjonens arbeid innbefatter også en vurdering av ICAAP-prosessen, forankring i organisasjonen og om kapitalen er tilstrekkelig i forhold til risikoprofilen for konsernet og de viktigste datterselskapene og felleskontrollerte selskaper.

4.2 Soliditetsmål

Effektiv kapitalstyring henger tett sammen med konsernets strategiske planer, markedsmuligheter (herunder vekststrategier), risikotoleranse og kapitalmålsettinger.

Kapitalstyringen i SpareBank 1 Nord-Norge skal først og fremst sikre en tilstrekkelig kapitalstørrelse og en effektiv kapitalanvendelse sett i forhold til å sikre kreditorer mot tap (kreditorvern) det vil si at man unngår en situasjon hvor konsernet kan gå "over ende".

SpareBank 1 Nord-Norges kapitalstyring tar utgangspunkt i konsernets overordnede kapitalmålsettinger som også beskrives i dette dokument. Målsettingene skal ses i sammenheng med konsernets risikoprofil, og kapitalmål skal utformes i tråd med den risikobaserte tilnærmingen i det nye kapitaldekningsregelverket

Det **kapitalmålet som fastsettes** skal sikre at SpareBank 1 Nord-Norge for hvert enkelt selskap, samt på konsernnivå har tilstrekkelig kapital til å oppfylle:

- a) *Interne pålagte krav* til kapital i forhold til underliggende risiko i virksomheten, dvs. konsernets egen vurdering av sitt kapitalbehov i henhold til ICAAP (Pilar 2). Dette kravet bør også holdes opp mot forventninger til soliditet fra kapitalmarkedet.

Kreditorvernet: Kreditorvernet beskriver med hvor stor sannsynlighet kreditorene kan bli påført et tap innenfor en ettårs horisont. Kreditorvernet uttrykkes gjennom konfidensnivået.

I tillegg skal konsernets kapitalplan sikre at fastsatt minstekrav til kapitaldekning (ren kjernekapitaldekning) på minimum 12,5 % innen 2015 basert på risikoprofil og risikotolelanse oppfylles (*eierperspektiv*). Dette medfører at en skal søke å sikre at ikke konsernet får et underskudd som medfører at konsernet kan miste sin selvstendighet. Slike beregninger baseres på stresstester over en nedgangskonjunktur på 5 år.

- b) *Regulatorisk kapitaldekning*: Offentlig pålagte myndighetskrav i forhold til kapitaldekning, dvs regulatorisk kapital (Pilar1) som legges til grunn for fastsettelse av minstekrav for kapitaldekning i henhold til regelverket i kapitalkravforskriften; totalapitaldekning og kjernekapitaldekning

I tillegg til ovennevnte skal kapitalstyringen i konsernet også

- sikre konkurransedyktige vilkår i innlånsmarkedet (ratingperspektiv)
- tilfredsstille eierens krav til egenkapitalavkastning (konkurransedyktig egenkapitalavkastning)
- sikre at konsernet og datterselskapene kan utnytte vekstmuligheter i markedet (organisk eller via oppkjøp)

En gjennomgang av **kapitalmålene skal foretas årlig** og godkjennes av hovedstyret.

Konsernets mål for kapitaldekning fastsettes til:

Ren kjernekapitaldekning: 12,5 % eller høyere i 2015

- *Det er et mål at SpareBank 1 Nord-Norge skal fremstå som ubestridt solid.*
- *Konsernets fastsatte mål for kapitaldekning skal baseres på konsernets interne prosess for beregning av kapitalbehov (ICAAP) og skal gjennomgås årlig. Kapitalmålet uttrykkes i forhold gjeldende lovregulering av kapitaldekning.*
- *Konsernet har videre et mål om at konsernets kapitaldekning i et fremskrevet krisescenario skal ha tilstrekkelige buffere slik at kjernekapitaldekningen ikke faller under 10 %. (2,5 pp under mål)*

Den målsatte rene kjernekapitaldekningen er ikke å anse som et minimumsnivå. Avhengig av konjunktursituasjonen vil den faktiske kjernekapitaldekningen naturlig variere. Tilpasningen til målet på 12,5 % vil kunne skje over tid, men det er et mål at dette skal skje senest i løpet av 2015. Ny vurdering av kapitalmålet vil senest gjøres i forbindelse med nye regulatoriske kapitalkrav til norske banker, eller ved behandlingen av konsernets ICAAP og kapitalplan mot slutten av 2013.

I de beregninger som gjennomføres gjennom året vil en for interne formål kunne inkludere inntil 50 % av opptjent resultat i beregningen.

Ovennevnte kapitalmål gjelder for SpareBank 1 Nord-Norge på konsoliderte nivå. Det er opp til det enkelte datterselskap å etablere egne kapitalmål ut fra ovennevnte kriterier.

4.3 IRB-ambisjoner

Kredittrisiko

SpareBank 1 Nord-Norge har hatt godkjennelse fra Finanstilsynet til å benytte interne målemetoder (IRB) for kredittrisiko siden 2007. Banken er godkjent for bruk av IRB-Grunnleggende (FIRB) for BM og IRB-Avansert (AIRB) for PM. Dette betyr at det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for kredittrisiko vil helt eller delvis være basert på konsernets interne risikomodeller.

Ved beregning av kapitalkravet etter IRB-metode for PM benyttes egne modeller for beregning av risikoparametrene misligholdssannsynlighet (PD), konverteringsfaktor (KF) til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold, samt tapsgrad ved mislighold (LGD).

Ved beregning av kapitalkravet etter grunnleggende IRB-metode for BM beregnes risikoparametere misligholdssannsynlighet (PD) basert på egne modeller. Risikoparametrene konverteringsfaktor (KF) til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold (EAD), og tapsgrad ved mislighold (LGD) er fastsatt etter sjablongregler i Forskrift om Kapitalkrav. Tapsgraden ved

mislighold er regulatorisk satt til 45 prosent. Valideringsresultatene til SpareBank 1 Nord-Norge viser at tapsgraden til misligholdte engasjement i BM ligger i området rundt 20-30 prosent.

SpareBank 1 Nord-Norge har startet arbeidet med å kvalifisere seg for IRB-Avansert for BM slik at konsernet også kan bruke egne modeller for å beregne risikoparametrene konverteringsfaktor (KF) til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold (EAD), og tapsgrad ved mislighold (LGD). Det er forventet at en eventuell godkjenning vil få positiv effekt på kjernekapitaldekningen.

Operasjonell risiko

SpareBank 1 Nord-Norge rapporterer operasjonell risiko etter sjablongmetoden for morbank. Banken har over tid utviklet kontroll- og kvalitetssystemer for å kunne rapportere operasjonell risiko etter kravene for sjablongmetode som fremgår av Forskrift om Kapitalkrav. De resterende deler av konsernet rapporterer fremdeles etter basismetoden.

4.4 Kapitaldekning

Figuren nedenfor viser de metodene som SpareBank 1 Nord-Norge bruker ved beregning av kapitalkravene for henholdsvis kreditt, markeds- og operasjonell risiko.

Figur 7 SNN's metoder for beregning av kapitalkravet

Risikotype	Portefølje	Regulatorisk metode
Kredittrisiko	Stater	Standardmetoden
	Institusjoner	Standardmetoden
	Borettslag, lag og foreninger	Standardmetoden
	Foretak	IRB (grunnleggende)
	Massemarked	IRB (avansert)
	SpareBank 1 Finans NordNorge	Standardmetoden
	SpareBank 1 Nord Norge Invest AS	Standardmetoden
	SpareBank 1 Nord Norge Securities ASA	Standardmetoden
	SpareBanken 1 Nord Norge Forvaltning AS	Standardmetoden
	Massemarked - SpareBank 1 Boligkreditt AS	IRB (avansert)
	SpareBank 1 Næringskreditt AS	Standardmetoden
	BN Bank AS	Standardmetoden
Markedsrisiko	Egenkapitalposisjoner	Standardmetoden
	Obligasjoner og sertifikater	Standardmetoden
	Valutaposisjoner	Standardmetoden
	Døtre og andre tilkn. selskaper	Standardmetoden
Operasjonell risiko	SpareBank 1 Nord Norge inkl. døtre	Sjablongmetoden/ basismetoden
	Andre tilknyttede selskaper	Standardmetoden

For datterselskapet SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS er det planer om en overgang til IRB-metoden, og porteføljen i dette selskapet rapporteres etter standardmetoden inntil videre. Selskapets hovedvirksomhet er leasingfinansiering og billån med salgspant. Ved årsskiftet utgjorde beregningsgrunnlaget for SpareBank 1 Finans Nord-Norge AS for kredittrisiko beregnet etter nye kapitaldekningsregler 5,5 prosent av konsernets beregningsgrunnlag.

SpareBank 1 Nord-Norge eier per 31.12.12 13,46 prosent av SpareBank 1 Boligkreditt AS. SpareBank 1 Boligkreditt AS driver som kredittforetak etter konsesjon gitt av Finanstilsynet. Hovedformålet med kredittforetaket er å sikre eierne stabil og langsiktig finansiering til konkurransedyktige priser. SpareBank 1 Boligkreditt AS fikk IRB-godkjenning i 2009. Eierandelen

er, etter godkjenning av Finanstilsynet, tatt inn i kapitaldekningen etter reglene om proporsjonal konsolidering.

Eierandel i BN Bank ASA (23,5 prosent) og SpareBank 1 Næringskreditt AS (16,16 prosent) er i kapitaldekningen også tatt inn etter reglene om proporsjonal konsolidering.

Konsernet har for 2012 satt av kapitaldekningsreserve knyttet til eierposten i SpareBank 1 Gruppen AS og Bank 1 Oslo AS. Denne kapitaldekningsreserven har redusert bankens ansvarlige kapital med 1 413 mill kroner, hvorav 706 mill kroner kommer til fratrekk i kjernekapitalen.

4.5 Konsolideringer/døtre/tilknyttede selskaper

Figur 8 Konsolideringsprinsipper

Beløp i mill kroner	Org.nr	Antall aksjer	Kostpris	Bokført verdi	Stemme-rett	Regnskapsmessig konsolidering	Kapitalkrav	Ansv.kapital	Kap.dekning
Datterselskap									
Selskaper som er fullt- og proporsjonalt konsolidert for kapitaldekningsformål									
North-West 1 Alliance Bank, Russland	0	3.450.000	91	91	75,00 %	Oppkjøpsmetoden 75 %	0	0	0
EiendomsMegler 1 Nord-Norge AS	931262041	21.100	30	30	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %	0	0	IA
SpareBank 1 Nord-Norge Finans AS	930050237	38.400	251	251	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %	3.275	321	9,80 %
SpareBank 1 Nord-Norge Invest AS	935491533	252.000	252	17	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %	0	0	IA
SpareBank 1 Nord-Norge Forvaltning	982699355	200.000	7	7	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %	13	6	42,76 %
SNN Økonomihus AS	997580095	2.100	7	7	100,00 %	Oppkjøpsmetoden 100 %	0	0	IA
BN Bank ASA	914864445	3.141.558	165	780	23,50 %	Egenkapitalmetoden 23,50 %	30.925	4.662	15,08 %
SpareBank1 Boligkreditt AS	988738387	6.768.693	1.016	1.053	13,46 %	Egenkapitalmetoden 13,46 %	71.650	7.494	10,46 %
SpareBank1 Næringskreditt AS	894111232	1.654.400	207	211	16,16 %	Egenkapitalmetoden 16,16 %	10.588	1.304	12,32 %
Selskaper som ikke er konsolidert inn i SNN's konsernregnskap, men hvor det foreligger innkudd av ansvarlig kapital som er fratrasket i ansvarlig kapital i konsernets kapitaldekning									
SpareBank 1 Gruppen AS	975966372	381.498	715	1.109	19,50 %	Egenkapitalmetoden 19,50 %			
Bank 1 Oslo Akershus AS	910256351	694.435	248	304	19,50 %	Egenkapitalmetoden 19,50 %			
Bank Tavrichesky, Russland	0	90.822.001	115	97	10,00 %	Oppkjøpsmetoden 10,00 %			
Selskaper som ikke er konsolidert inn i SNN's konsernregnskap, og hvor det ikke foreligger innkudd av ansvarlig kapital som er fratrasket i ansvarlig kapital i konsernets kapitaldekning									
Alliansesamarbeidet SpareBank 1 DA	986401598	2	18	18	17,74 %	Egenkapitalmetoden 17,74 %			
SpareBank 1 Kredittkort AS	975966453	99.340	31	31	19,83 %	Egenkapitalmetoden 19,83 %			
SpareBank 1 Verdipapirservice AS	998240603	16.434	8	8	24,90 %	Egenkapitalmetoden 24,90 %			
SpareBank 1 Kundesenter AS	998830124	1.491	0	0	23,50 %	Egenkapitalmetoden 23,50 %			

SpareBank 1 Nord-Norge legger vekt på at alle enheter i konsernet har tilfredsstillende kapitalisering til enhver tid. Konsernets styrende organer har ikke lagt beskrankninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom morbanken og datterselskapene og mellom datterselskapene ut over det som følger av regulatoriske og andre lovbestemte beskrankninger. Det er heller ingen vedtektsbestemmelser som setter slike beskrankninger.

Figur 9 Kapitaldekningsberegning konsern

Beløp i mill kroner				
	31.12.12	31.12.11	31.12.10	
Kjernekapital				
Eierkapital	1 655	1 655	896	
Overkursfond	245	245	123	
Sparebankens Fond	3 083	2 898	2 829	
Uttevningfond	456	333	566	
Gavefond	150	133	133	
Fond for urealiserte gevinster	- 3	- 4	- 2	
Annen egenkapital	1 224	1 148	1 121	
Sum balanseført egenkapital	6 810	6 408	5 666	
Fradrags for avsatt utbytte	- 106	- 175	- 103	
Fradrags for netto pensjonsmidler	- 29	- 8	0	
Fradrags for fond for urealiserte gevinster	41	66	46	
Justert kjemekapital fra konsolidert finansinstitusjon	- 58	- 17	- 18	
Fondsobligasjon 1)	989	512	473	
Fradrags for utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	- 66	- 40	- 20	
Fradrags for ansvarlig kapital i finansinstitusjoner (50%)	- 106	- 27	0	
Fradrags for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (50%)	- 97	- 71	- 86	
Kapitaldekningsreserve (50%)	- 706	- 646	- 624	
Sum kjernekapital	6 672	6 002	5 334	
Tilleggskapital				
Evigvarende ansvarlig kapital	0	0	0	
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	1 507	1 207	1 225	
Fradrags for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner (50%)	- 106	- 27	0	
Fradrags for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (50%)	- 97	- 71	- 86	
Kapitaldekningsreserve (50%)	- 706	- 646	- 624	
Sum tilleggskapital	598	463	515	
Ansvarlig kapital	7 270	6 465	5 849	
Risikovektet beregningsgrunnlag				
Kapitalkrav for:	Kapitalkrav	Kapitalkrav	Kapitalkrav	Kapitalkrav
	(8 %)	(8 %)	(8 %)	(8 %)
Kreditrisiko IRB	25 966	23 689	23 000	1.840
Kreditrisiko unntak- og innføringsportefølje IRB (Standardmetoden)	21 261	20 975	18 650	1.492
Gjeldsrisiko	141	113	1 575	126
Egenkapitalrisiko (Markedsrisiko)	479	38	575	46
Valutarisiko	396	367	213	17
Operasjonell risiko	3 317	3 406	3 550	284
Fradrags for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	- 269	- 54	0	0
Fradrags for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (100 %)	- 57	- 241	- 177	-14
Kapitaldekningsreserve	-1 411	-1 292	-1 248	-100
Totalt beregningsgrunnlag	49 823	47 603	46 138	3.691
Tillegg for "gulv" etter Basel I iht. overgangsordning	5 275	4 101	2 825	226
Korrigert IRB beregningsgrunnlag	55 098	51 704	48 963	3.917
Korreksjon andel "gulv" etter Basel I	20,00 %	20,00 %	20,00 %	
Kapitaldekning	13,19 %	12,50 %	11,95 %	
Kjemekapital	12,11 %	11,61 %	10,90 %	
Tilleggskapital	1,08 %	0,89 %	1,05 %	

1) Fondsobligasjoner kan utgjøre inntil 15 prosent av kjemekapitalen, mens overskytende del teller som evigvarende tilleggskapital.

Figur 10 Spesifikasjon ansvarlig kapital

Beløp i mill kroner				
	31.12.12	31.12.11	31.12.10	31.12.09
Spesifikasjon av minimum krav til ansvarlig kapital inkl. overgangsregler (Pilar I)	Kapitalkrav	Kapitalkrav	Kapitalkrav	Kapitalkrav
Kreditrisiko	3.639	3.446	3.218	3.026
Markedsrisiko	81	90	189	109
Operasjonell risiko	265	272	284	227
Kapitalkrav knyttet til overgangsordninger	422	328	226	257
Samlet minimumskrav til ansvarlig kapital	4.408	4.136	3.917	3.619

Figur 11 Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner

Beløp i mill kroner				
Forfallsstruktur	31.12.12	31.12.11	31.12.10	31.12.09
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital				
2018 3 mnd Nibor + 1,25 (Call opsjon 2013)	112	350	350	350
2018 3 mnd Nibor + 2,75 (Call opsjon 2013)	200	200	200	200
2019 3 mnd Nibor + 2,40 (Call opsjon 2014)	100	100	100	100
2019 fast rente 8,35 (Call opsjon 2014)	350	350	350	350
2015 3 mnd Euribor + 0,45 (Call opsjon 2010) EUR				264
2013 mnd Euribor + 2,75 (Call option 2017)	500			
Over-/underkurs ansvarlig lån	-3	-4	-5	-5
Valuta agio/disagio tidsbegrenset				3
Sum tidsbegrenset ansvarlig lånekapital	1.259	996	995	1.262
Evigvarende fondsobligasjoner				
2033 6mnd Nibor+margin (USD 60 mill.)(Call opsj 2013)	370	370	370	370
2099 3mnd Nibor + 4,75 (Call option 2017)	500			
Fondsobligasjon valuta agio/disagio	-34	-10	-18	-24
Sum evigvarende fondsobligasjon	836	360	352	346
Sum ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	2.095	1.356	1.347	1.608
Gjennomsnittlig rente NOK	5,33 %	6,09 %	5,71 %	4,44 %
Gjennomsnittlig rente USD	2,92 %	2,54 %	3,01 %	4,05 %

Hybridkapitalen(370 mill) tilfredsstiller ikke nye regulatoriske krav, og er derfor planlagt innfridd i 2013.

Figur 12 Kapitaldekningsberegning SpareBank 1 Nord-Norge Finans

Beløp i tusen kroner

Kjernekapital pr 31.12.12		SpareBank 1 Nord-Norge Finans AS	
Aksjekapital		192.000	
Overkursfond		59.000	
Annen egenkapital		123.038	
Sum balanseført egenkapital		374.038	
Frdrag for avsatt utbytte		-52.151	
Frdrag for overfinansiering av persjonsforpliktelser		-711	
Frdrag for utsatt skatt		-	
Sum kjernekapital		321.176	
Tilleggskapital		-	
Sum tilleggskapital		-	
Ansvarlig kapital		321.176	
Risikovektet beregningsgrunnlag			Kapitalkrav (8 %)
Kapitalkrav for:			
Kreditrisiko IRB		-	-
Kreditrisiko unntak- og innføringsportefølje IRB (Standardmetoder)	3.079.213	246.337	
Gjeldsrisiko	-	-	
Egenkapitalrisiko (Markedsrisiko)	-	-	
Valutarisiko	-	-	
Operasjonell risiko	202.313	16.185	
Frdrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-	-	
Frdrag for forventet tap utover regnskapsmessige avsetninger (1	-	-	
Kapitaldekningsreserve	-	-	
Totalt beregningsgrunnlag	3.281.525	262.522	
Kapitaldekning		9,79 %	
Kjernekapital		9,79 %	
Tilleggskapital		0,00 %	

Figur 13 Kapitaldekningsberegning SpareBank1 Nord-Norge Forvaltning

Beløp i tusen kroner

Kjernekapital pr 31.12.12		ASA	
Aksjekapital		2.000	
Overkursfond		3.617	
Annen egenkapital		63	
Sum balanseført egenkapital		5.680	
Frdrag for avsatt utbytte		-	
Frdrag for overfinansiering av persjonsforpliktelser		-	
Frdrag for utsatt skatt		-63	
Sum kjernekapital		5.617	

Krav til kapital for SpareBank1 Nord-Norge Forvaltning AS er minimum 25 % av foretakets faste kostnader i det foregående år. Dette utgjorde pr 31.12.12 1.051.000 kr og gir et beregningsgrunnlag på $1.051.000 \times 12,5 = 13.138.000$ og en kapitaldekning på $5.617.000 / 13.138.000 = 42,76\%$.

5. Risiko og kapitalstyring

5.1 Risk management

SpareBank 1 Nord-Norges hovedstyre har ansvaret for å vurdere og overvåke de risikoer som oppstår i hele konsernet. Hovedstyret fastsetter policydokument og instruksjoner som beskriver hvordan ulike risikoer skal håndteres og rapporteres. Hovedstyret fastsetter også fullmaktsstrukturen og kredittfullmakter.

Ansvaret for å styre og overvåke risikoen innenfor de rammer og retningslinjer som er vedtatt av hovedstyret tilligger de ulike forretnings- og fagområdene i konsernet. Dette er i samsvar med konsernets kontroll- og styringsmodell som er nærmere beskrevet nedenfor.

Det løpende ansvaret for den samlede risikovurderingen og risikorapporteringen er tillagt avdeling for risikostyring som rapporterer til administrerende direktør. Kvartalsvis risikorapport, ICAAP og årlig lederbekreftelse utarbeides av avdeling for risikostyring og rapporteres også til hovedstyret sammen med administrerende direktørs utfyllende kommentarer.

Konsernets ledelsesstruktur reflekterer lovkravene for børsnoterte selskaper generelt og finansiell virksomhet spesielt.

5.2 ICAAP

5.2.1 Formål

Styring av risiko og kapitalanvendelse er et sentralt virkemiddel i SpareBank 1 Nord-Norge for å nå bankens målsettinger slik de er nedfelt i bankens forretningsstrategi. Konsernets lønnsomhet og mulighetene for å oppfylle målsettingene overfor egenkapitalbeviserne, ansatte og samfunnet, er avhengig av evnen til å identifisere, måle, styre og prise de risiki som oppstår i forbindelse med tilbudet av finansielle produkter og tjenester. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning gjennom:

- En sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring og kvalitet
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen
- Å tilstrebe en effektiv kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Å unngå at uventede hendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter

Konsernet har som mål å ha en moderat risikoprofil, samt målsetting om å opprettholde nåværende internasjonale rating for derved å sikre en langsiktig god tilgang på innlån fra kapitalmarkedene.

5.2.2 Rammeverk og prosess for risiko- og kapitalstyring

Fornyelse og revisjon av overordnede og sentrale styringsdokumenter er gjenstand for årlig drøfting og behandling av hovedstyret. Dette for å sikre bred forståelse for sammenhengen mellom et godt rammeverk for styring og kontroll, og aktivt bruk av rammer/mål for styring av risiko sett mot kravene i kapitaldekningsreglene.

For å sikre at alle vesentlige forretnings- og risikoområder får en tilfredsstillende behandling i konsernledelsen og hovedstyret, utarbeides det årlig en årsplan for styret. Årsplanen skal sikre:

- jevnlig gjennomgang og revisjon av viktig forretningsmessige dokumenter og områder
- fokus på forretningsmessige muligheter og trusler – økt konkurransekraft
- revisjon av satsingsområder og styringsmål
- vurdering av organisasjonens kapabilitet og kompetanse – herunder muligheter og sårbarhet
- vurdering av ansvar og roller – styringsmodell

SpareBank 1 Nord-Norges rammeverk for identifisering og styring av risiko fremgår av skissen nedenfor:

Figur 14 Rammeverk risiko- og kapitalstyring

Hovedstyret har gjennom "Policy for risikostyring og compliance" for konsernet lagt føringer på struktur, ansvar og metodikk knyttet til helhetlig risikostyring i SpareBank 1 Nord-Norge.

Arbeidet med helhetlig risikostyring er en sentral del av konsernets totale forretningsprosess. Sentrale fagavdelinger er involvert i prosessen gjennom både analyser, overvåking, styring og rapportering av risiko. Ansvar for gjennomføring av ulike prosesser/rapporteringer i SpareBank 1 Nord-Norge er:

➤ utviklingsavdelingen	- strategiske analyser, strategirevisjon og konjunkturbarometer
➤ økonomiavdelingen	- regnskapsrapportering, kapitaldekning, offentlig bankstatistikk og analyseoppgaver
➤ Treasury og Market	- funding og egenkapital, rapportering av markedsrisiko, konsernansvar compliance verdipapirforetaket
➤ kredittavdelingen	- drift og opplæring kredittprosess/-systemer, IRB-modeller, rapportering kredittrisiko
➤ avdeling for risikostyring	- helhetlig risikoanalyse, risikorapportering og compliance, overvåking, porteføljestyringsystem, rapportering av operasjonell risiko

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring, er rammeverket basert på vesentlige elementer som reflekterer måten hovedstyret og ledelsen styrer konsernet etter.

- Strategisk målbilde
- Organisering og organisasjonskultur
- Risikoidentifikasjon
- Risikoanalyse
- Risikostrategier
- Kapitalstyring (inkl. avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

I prosessen for risiko- og kapitalstyring er organisasjonskulturen grunnmuren for de andre elementene.

Forretningsstrategi

SpareBank 1 Nord-Norge gjennomfører løpende revisjon av konsernets forretningsstrategi. Dette innebærer en gjennomgang av endringer i rammebetingelser, herunder konkurransesituasjonen, krav fra offentlige myndigheter, endring i kundeatferd og krav til kompetanse og organisering.

Organisasjonskultur

Organisasjonskulturen er grunnmuren i konsernets risiko- og kapitalstyring og omfatter ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. En mangelfull organisasjonskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak, og SpareBank 1 Nord-Norge har derfor etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer (SNN-koden) som er kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen.

Konsernets rammer og retningslinjer for "Virksomhetsstyring og selskapsledelse" og "SNN-koden" har en viktig rolle i den forretningsmessige styringen av virksomheten. Retningslinjene setter fokus på holdninger og etikk og hvordan vi gjør forretninger med kunder og andre forbindelser i SpareBank 1 Nord-Norge. Disse utgjør et viktig element i bankens styring av omdømmerisiko.

Risiko- og kapitalstyring

Alle vesentlige risikoer er gjenstand for fortløpende vurderinger gjennom året. De vesentligste risikoer kvantifiseres gjennom forventet tap og behov for økonomisk kapital og er et viktig grunnlag for bankens prosess for kapitalstyring. Kapitalvurderingsprosessen innbefatter hoved- og underrisikogrupper som vist nedenfor. Sentralt i vurderingen av kapitalbehov er også vurdering av styring og kontroll knyttet til de ulike forretnings- og risikoområder.

Figur 15 Risikotyper, styring og kontroll

SpareBank 1 Nord-Norges prosess for kapitalstyringen skal i størst mulig grad sikre:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske målbilde og vedtatte forretningsstrategi
- Konkurransedyktig avkastning
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil
- Konkurransedyktige vilkår og en god langsiktig tilgang på innlån fra kapitalmarkedene
- At konsernet minimum klarer å opprettholde nåværende internasjonale ratinger
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde
- At ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

Det er en grunnleggende målsetting at innenfor den vedtatte forretningsstrategien skal den risikojusterte kapitalen i størst mulig grad allokteres til de områdene som gir høyest risikojustert avkastning.

Kapitalen i SpareBank 1 Nord-Norge har ulike formål:

- Egenkapitalen skal dekke konsernets definerte behov for økonomisk kapital. Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital som er nødvendig for å dekke den faktiske risikoen som konsernets samlede aktiviteter genererer.
- Ansvarlige lån/fondsobligasjoner skal ha som formål å være en sikkerhetsbuffer som det ikke skal tas risikoeksponering på.

Gjennom lovverket er SpareBank 1 Nord-Norge underlagt et regelverk for minstekrav til kapitaldekning og soliditet. CEBS (Committee of European Banking Supervisors) har gitt retningslinjer for tilsynsmyndigheter når de skal vurdere institusjonenes prosesser for styring av risiko og kapitalbehov i form av en ICAAP-prosess (Internal Capital Adequacy Assessment Process).

Styret er ansvarlig for å initiere ICAAP-prosessen og kapitalplanleggingen, samt godkjenne utforming og metodevalg. I tillegg er styret ansvarlig for å sette mål for konsernets kapitalnivå som er tilpasset risikoprofil og forretningsmessige rammebetingelser. Denne prosessen er en integrert del av konsernets samlede risikostyring:

Prosesen skal være risikodrevet og omfatte:

Figur 16 ICAAP

Risiko- og kapitalvurderingsprosessen tar utgangspunkt i konsernets strategiske målbilde. På grunnlag av det strategiske målbildet og forretningsplanen utarbeides det en fremskrivning av forventet finansiell utvikling samt fremtidsscenarioer knyttet til en nedgangskonjunktur og en kapitalstress som minimum varer i fem år.

5.2.3 Prognoser og stresstester

5.2.3.1 Beskrivelse av prognosemodell og stresstester

I løpet av de siste tiårene har finansiell stabilitetsanalyse fått en stadig mer sentral rolle i mange sentralbanker, og derigjennom nye krav til finansinstitusjonene. Dette må ses i sammenheng med at finansmarkedene er blitt dypere og finansielle kriser har inntruffet hyppigere. Et viktig element i analysen av finansiell stabilitet er å undersøke hvor sårbart det finansielle system er overfor makroøkonomiske forstyrrelser. Dette kan gjøres ved hjelp av prognoser og stresstester.

Hovedformålene med prognosemodellen er å vurdere konsernets resultat-, risiko- og soliditetsutvikling gitt ulike scenarioer der konjunkturutviklingen er svak og gi tilhørende anslag på kapitalbehovet. Utfordringen er å identifisere relevante framtidige scenarioer der risikoen øker, og å konstruere en god sammenheng mellom makroutviklingen i scenarioene og mikroutviklingen for sentrale variabler som påvirker resultatet, balansen og risikonivå. Scenarioene bør være relevante i den forstand at de dekker forhold som anses å kunne forstyrre den makroøkonomiske stabiliteten i norsk økonomi med påfølgende økning i risikoen i konsernet.

Prognosemodellen må tilfredsstillende de krav som kapitaldekningsreglene gir. Dette gjelder krav som stilles til IRB-banker gjennom kapitalkravsforskriften (Pilar 1) og retningslinjer for vurdering av risikonivå og beregning av kapitalbehov i institusjonene (Pilar 2).

5.2.3.2 Eksterne krav til stresstester og scenarioer

I kapitalkravsforskriftens § 16-1 heter det:

1. Institusjonen skal identifisere forhold som kan påvirke kredittrisikoen og kapitaldekningen i negativ retning og gjennomføre stresstesting. Stresstestene skal gjenspeile situasjoner der det er endringer som i særlig grad kan påvirke kredittrisikoen, herunder konjunkturedgang. Stresstestene skal omfatte alle vesentlige deler av institusjonens portefølje, og skal inkludere en vurdering av betydningen for institusjonens soliditet.
2. Stresstesting skal gjennomføres regelmessig og minst årlig.
3. Finanstilsynet kan fastsette nærmere regler for stresstesting.

Stresstesting er altså en forutsetning for IRB-godkjenning. Stresstestene skal vise effekten på kapitaldekningen og evnen til å oppfylle minimumskravet til kapital. Forskriften sier ikke noe om hvor alvorlig scenario man skal analysere, men peker på at det skal drøftes hvordan en konjunkturedgang påvirker kredittrisikoen. Fra EU-rådet¹ har vi minstekravet om et "mild recession"-scenario. Vi merker oss dessuten at "alle vesentlige deler av institusjonens portefølje" skal stresses.

Den europeiske banktilsynskomiteen (CEBS)² har i notat av 26. august 2010 offentliggjort reviderte retningslinjer for stresstesting. Finanstilsynet understreker at retningslinjene for stresstesting inngår som deler i retningslinjene for pilar 2-prosessen og utfyller rundskriv 21/2006

¹ Kilde: Directive 2006/48/EC of the European Parliament and of the Council; Relating to the Taking up and Pursuit of the Business of Credit Institutions

² Nye retningslinjer for stresstesting kalt "CEBS Guidelines on Stress Testing (GL32)" gjeldende fra 31.12.2010

”Pilar 2 i nytt kapitaldekningsregelverk – retningslinjer for vurdering av risikonivå og beregning av kapitalbehov i institusjonene”.

Nye retningslinjer ble iverksatt fra 31.12.2010. Beregninger i ICAAP 2012 bygger på de nye retningslinjene.

Når det gjelder Pilar 2 er det et litt videre sett av dokumenter som kan sies å danne et rammeverk for krav til stresstest. Generelt sett kan en si at det i forbindelse med ICAAP er krav om at effektene av en alvorlig lavkonjunktur (Kapitalstress) skal analyseres. Fra Finanstilsynets rundskriv 21/2006 refererer vi³:

- Stresstesting inngår som en sentral del i ICAAP og kapitalplanlegging
- Institusjonen skal ta stilling til hvordan den kan leve gjennom nedgangskonjunkturer med negative resultater, og der det kan være problematisk å innhente ny egenkapital
- Et ekstraordinært, men sannsynlig scenario skal inkludere:
 - Tilbakeslaget skal være i minst tre år
 - Vise påvirkning på inntjening og soliditet
 - Vise påvirkning på overholdelse av minimumskravet
 - Vise oppfyllelse av kapitalkrav gjennom resesjon, herunder ledelsesinngripen
 - Fremskrivning av finansiell situasjon/ likviditetssituasjon

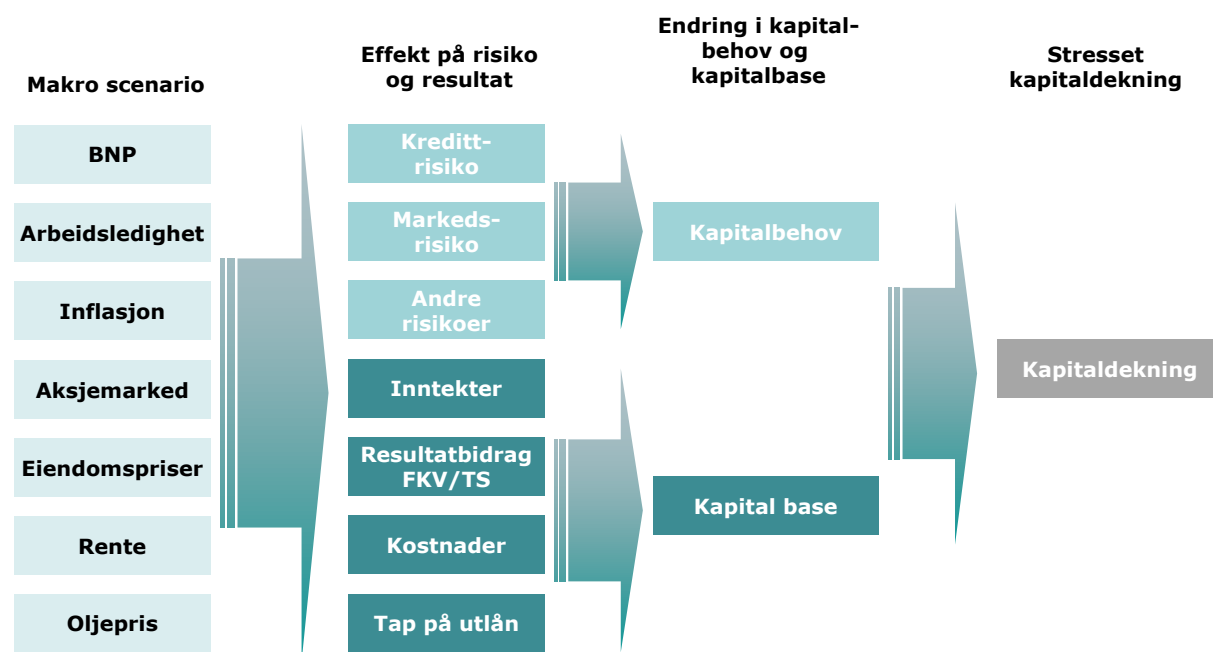
En annen viktig referanse er Committee of European Banking Supervisors (CEBS) ”Technical Aspects of Stress testing under the Supervisory Review Process – CP12” som også gir en rekke føringer til hva stresstestene under Pilar 2 bør inneholde. Vi merker oss spesielt kapittel IV.3.b. ”Stress testing for IRB institutions” og definisjonen av ”scenariostrusstest” og ”sensitivitetsstresstest” i avsnitt 16:

- Scenariostrusstest – viser virkning på resultat/soliditet av bevegelser i et antall risikodrivere (simultant); som en følge av en veldefinert stresshendelse. Forventet brukt av større institusjoner.
- Sensitivitetsstresstest – viser virkning på resultat/soliditet av bevegelse i en bestemt risikodriver; hvor stresshendelsen er ukjent. Kan være nok for mindre banker

5.2.3.3 Sammenheng scenarioer og stresstester

Konsernets modell for stresstester og scenarioer kan illustreres som følger:

Figur 17 Prognose-/stresstestmodell

³ Dette avsnittet er basert på presentasjon av Finanstilsynet v/Jon Hellevik 18. september 2007 i Norges Bank.

En betydelig utfordring er å benytte og transformere makroforutsetningene til forretningsmessige størrelser ved vurdering av:

- kredittscoremodellene – vurdering av migrasjon og endringer i misligholdssannsynlighet, forventet og uventet tap
- soliditet og lønnsomhet – prognoser for normal utvikling og ulike økonomiske tilbakeslag
- likviditet (funding) – konsernets utfordringer og sårbarhet knyttet til endringer i fundingnivå og situasjon knyttet til eventuell generell finansiell krise, eller spesielle situasjoner for banken (SpareBank 1 Nord-Norge)
- resultatutvikling tilknyttede selskaper
- påvirkning av markeds- og konkurransesituasjonen i Nord-Norge og omdømmerisiko

5.2.3.4 Fastsettelse av scenarier

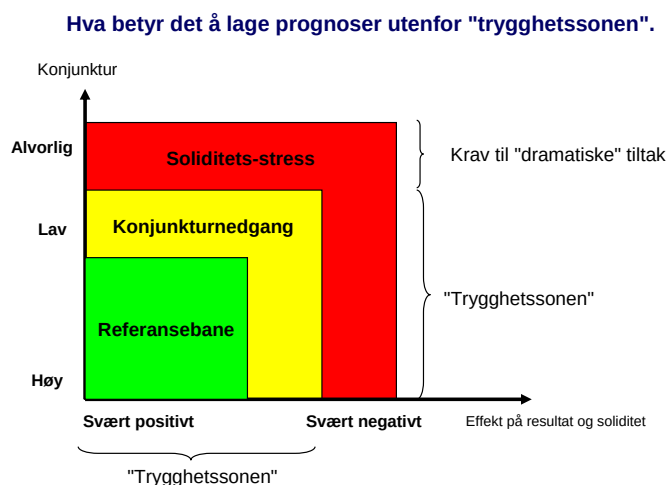
For å definere makroscenariene har vi benyttet en enkel makromodell som ivaretar et minimumskrav til konsistens mellom makrostørrelsene. Modellen har mange likhetstrekk med Norges Banks makromodeller, men er betydelig forenklet for å kunne være operativ i excel. Denne modellen er implementert i alle makroscenariene ved vurdering av effekt på utviklingen i balansen, resultatet og risiko.

For banken er det viktig at scenarioet og stresstesten for en kapitalstress tar utgangspunkt i alvorlige - men mulige - rystelser i økonomien, slik at disse gir svar på hvor mye som kan gå tapt, ikke nødvendigvis hvor mye det er sannsynlig å tape. Dette innebærer at disse ikke behøver å gi uttrykk for endringer vi anser som sannsynlige, dette fordi vi i forutsetningene sier at alle hendelser skjer samtidig (korrelasjon = 1).

I figuren under har vi illustrert hensikten med de ulike stresstestene/prognosene.

Figur 18 Prognose-/stresstestmodell

Prognoser og stresstester

Når det gjelder effekter av "Kapitalstress" er dette et grunnlag for å illustrere effekten av store rystelser i økonomien som har innvirkning på flere sentrale resultat- og risikoområder samtidig. Dette for å stresse soliditeten og lønnsomheten maksimalt. Resultatene fra Kapitalstressen vil danne grunnlag for ledelsens diskusjoner knyttet til mulige og nødvendige tiltak mer av beredskapshensyn enn at en slik krise sannsynligvis vil inntreffe.

For myndighetene er det viktig av bankene gjennomfører scenarier og stresstester for å avdekke robustheten i i finansiell sektor. Resultater fra felles nasjonale stresstester og bankenes stresstester vil også være en viktig input til diskusjon om fremtidige kapitalnivå og kapitalmål.

Resultatene fra scenariene og stresstestene behandles som en viktig del av årlig ICAAP. I vurderingene vektlegger banken å presentere resultatene fra prognose "LTP Referansebane" (Forventet utvikling), prognosene "LTP Nedgangskonjunktur" (Sannsynlig økonomisk konjunkturforløp ved en nedgangskonjunktur) og "LTP Kapitalstress" (Kraftige negative utslag i økonomien). Bankene foretar også en sensitivitetsanalyse opp mot utviklingen i referansebanen,

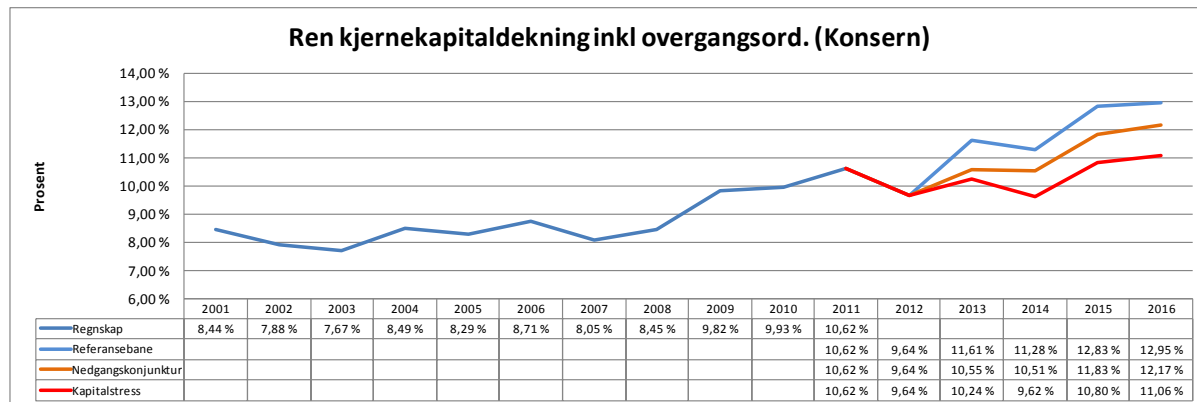
samt en omvendt stresstest for å se på hvilke hendelser som kan forårsake kraftige negative utslag på konsernets resultater og kapitaldekning.

Figur 19 Prognoser og stresstester

LTP Ref.bane	Prognose som viser forventet utvikling i banken, konsernet og TS
Sensitivitets-analyse	Effekt på kjernekapitalen ved endringer innenfor enkelte vekst- eller resultatparametre i referansebanen
LTP Nedgangs-konjunktur	Prognose som viser en økonomisk nedgangs-konjunktur i banken, døtre og TS.
LTP Kapital-stress	Prognose/stresstest som viser effekt på kjernekapital og andre nøkkeltall ved økonomisk stagflasjon og ekstreme utslag innenfor alle sentrale forretnings-/risikoområder i konsernet
Reverse stresstest	Vurderinger av områder som kan gi alvorlig negativ effekt for konsernet. Spesielt mht soliditet og likviditet.

Effekter på konsernets kjernekapitaldekning av de ulike prognosene/stresstestene fremgår av figuren nedenfor. I beregningene har banken tatt inn full effekt av Basel III fra 2014 og forutsatt at dagens fondsobligasjon som går til forfall i 2013 fornyes i løpet av året.

Figur 20 Utvikling kjernekapitaldekning i scenarioene

5.4 Risikomåling og risikojustert kapital

Internt benytter konsernet risikojustert kapital som målebegrep for beregning av risiko.

Risikojustert kapital angir hvor stort tap som kan oppstå i virksomheten under ekstreme forhold. Beregning av risikojustert kapital er således en sentral størrelse i vurderingen av konsernets behov for egenkapital for å drive virksomheten på en forsvarlig måte. Risikojustert kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikoformer og forretningsområder.

Konsernets reviderte målsetting er en ren kjernekapitaldekning på 12,5 % eller høyere innen 2015. Ved utgangen av 2012 var kapitaldekningen for konsernet på 13,19 %, hvorav 10,31 % var ren kjernekapitaldekning.

Både de eksterne og interne kravene blir sammenholdt med konsernets kjernekapital, og bokført egenkapital og kjernekapital vil normalt være høyere enn risikojustert kapital. Dette gir en buffer

sett i forhold til fastsatte eksterne og interne minstekrav, noe som gir konsernet nødvendig strategisk handlefrihet og langsiktig stabilitet.

5.5. Rapportering og oppfølging

Et viktig element i en effektiv risikostyring er overvåking av den løpende risikoeksponeringen. Alle ledere er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor sitt eget ansvarsområde, og de skal til enhver tid påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret eller administrerende direktør.

Konsernets overordnede risikoeksponeringer og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrerende direktør og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risikostyring som er uavhengig av de enkelte forretningsenhetene i konsernet.

5.6 Compliance (etterlevelse)

Konsernet er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Effektive virkemidler for å oppnå dette er:

- Et tydelig verdigrunnlag som er klart kommunisert og forstått i organisasjonen
- En prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter
- En prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover og forskrifter

6. Sentrale risikogrupper og målemetoder

SpareBank 1 Nord-Norge eksponeres for ulike typer risiko, og de viktigste risikogruppene er:

- Operasjonell risiko: Risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko omfatter juridisk risiko, men ikke strategisk risiko eller omdømmerisiko.
- Etterlevelsesrisiko (compliance): Risiko for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter, økonomisk tap eller svekket omdømme som følge manglende etterlevelse av lover/forskrifter, standarder eller interne retningslinjer.
- Markedsrisiko: Risiko for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkedet.
- Kredittrisiko: Risiko for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.
- Likviditetsrisiko: Risiko for at konsernet ikke klarer å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser etter hvert som finansieringsbehovet øker.
- Eierrisiko: Risiko for tap i datterselskaper, SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS og BN Bank AS er knyttet til den risiko som det enkelte selskap påtar seg i sin drift, så vel som risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av disse selskapene.
- Forretningsrisiko: Risiko for sviktende inntjening og kapitaltilførsel knyttet til mangel på diversifisering av forretningsgrunnlag eller mangel på tilstrekkelig og permanent lønnsomhet for eksempel på grunn av for høy cost/income rate.
- Strategisk risiko: Risiko for svikt i inntjening og generering av kapital som skyldes endringer i rammebetingelser, dårlige forretningsmessige beslutninger, dårlig implementering av beslutninger eller manglende tilpasning til endringer i forretningsmessige rammebetingelser.
- Omdømmerisiko: Risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, grunnfondsbevisiere og myndigheter.

Det er benyttet statistiske metoder for beregning av forventet tap og for risikojustert kapital (økonomisk kapital), men beregningene forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av ekspertvurderinger. For risikotyper hvor det ikke finnes anerkjente metoder for å beregne kapitalbehov legger banken vekt på å definere rammer for styring av risikoen som søker å sikre lav sannsynlighet for at en større tapshendelse skal inntreffe.

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for risikojustert kapital (uventede tap).

Forventet tap: Beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en 12 måneders periode.

Risikojustert (økonomisk) kapital: Beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Hovedstyret har vedtatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av alle mulige uventede tap.

Avkastningen på risikojustert kapital er et viktig strategisk resultatmål i den interne styringen av SpareBank 1 Nord-Norge. De viktigste forretningsområdene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten, og at det foretas en løpende oppfølging av kapitalavkastningen. Beregningene av risikojustert kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikogrupper og forretningsområder.

Det er gitt en nærmere beskrivelse av de mest sentrale risikoer i påfølgende avsnitt.

6.1 Operasjonell risiko

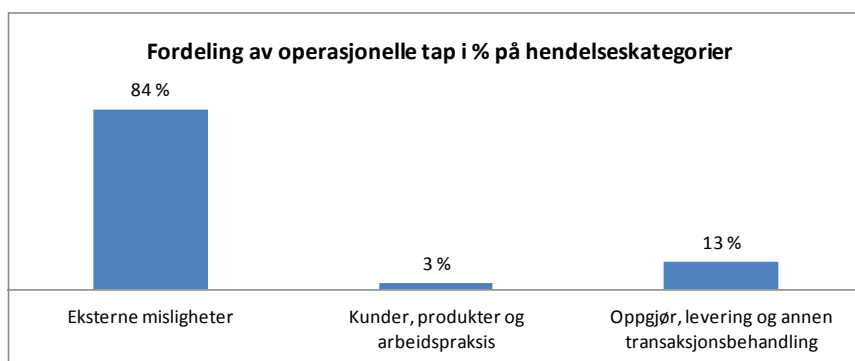
6.1.1 Styring og kontroll

Styring av operasjonell risiko har etter bankens vurdering nær sammenheng med hvordan banken totalt styrer risiko. Styring av operasjonell risiko er derfor en viktig del av konsernets helhetlige risikostyring. Bankens evne til å arbeide systematisk med styring og kontroll, herunder systematisk oppfølging av svakheter/forbedringsområder, er grunnmuren i bankens styring av operasjonell risiko.

Den daglige risikostyringen skjer direkte i linjefunksjonen, men for å bedre den helhetlige operasjonelle risikostyringen, har banken i de siste årene viderutviklet/tatt i bruk nye systemer og metoder innenfor dette området. Dette inkluderer et eget Risiko Informasjonssystem for systematisk dokumentasjon og oppfølging av risiko. I dette inngår:

- En forbedringsdatabase hvor blant annet all rapportering fra internrevisjon, eksterne revisjon og Finanstilsynet blir fulgt opp
- En database for hendelsesrapportering som er et Basel II orientert rapporteringssystem med 7 definerte "Baselkategorier" med tilhørende underkategorier og årsakssammenhenger

Registrerte operasjonelle tap er på et lavt nivå (1,7 mill) og fordeler seg som følger på de forskjellige basekategorier:

Årlig gjennomføres det en egenvurdering av styring og kontroll. I vurderingen benyttes Finanstilsynets moduler for risikobasert tilsyn med tillegg av CoBIT rammeverk for vurdering av IKT (IT Governance and control). Gjennomgangen er en viktig del av konsernets årlige ICAAP.

Konsernet gjennomfører årlig en omfattende lederbekreftelse. Et viktig mål er at det arbeid som legges ned i den årlige lederbekreftelsen skal bidra til læring og utvikling av kvalitet, samt utvikling av lokalt eierskap til kvalitet og risikostyring. Rapporteringen er standardisert, prosessorientert og følger en fast struktur med følgende områder:

- policy/strategi/rutiner
- kompetanse
- lover/regler
- organisasjonskultur

Forbedringsområder går inn i et eget handlingsprogram og administrerende direktør legger rapporten fram for bankens styre. Avdeling for risikostyring og compliance har ansvaret for den løpende uavhengige overvåkingen av den operasjonelle risikoen. Hovedstyret mottar årlig en uavhengig vurdering fra intern revisjon og ansvarlig revisor på konsernets risikostyring og om internkontrollen virker hensiktsmessig og er betryggende.

SpareBank 1 Nord-Norge er deltaker i et FoU- prosjekt innenfor operasjonell risiko. Prosjektets hovedmålsetting er å skape et faglig forum for nytenkning, innovasjon og læring for styring av operasjonell risiko i bank- og finansnæringen. Prosjektet skal utvikle hensiktsmessige rammeverk, metoder og modeller med formål å øke forståelsen for hvilke hendelser og forhold som påvirker operasjonell risiko og kapitalkrav.

6.1.2 Minimumskrav til ansvarlig kapital

Minimumskravet for ansvarlig kapital beregnes etter sjablongmetoden for morbanken og etter basismetoden for døtre og tilknyttede selskaper.

Konsernets kapitalkrav per 31.12.12 knyttet til operasjonell risiko er beregnet slik:

SpareBank 1 Nord-Norge (konsern):	
Sjablongmetode morbank	225 mill kroner
Basismetode for døtre og tilknyttede selskaper	<u>40 mill kroner</u>
Totalt	<u>265 mill kroner</u>

Minimumskravet for ansvarlig kapital beregnet etter sjablongmetoden for operasjonell risiko er beregnet i prosent av snitt inntekt for hvert forretningsområde de siste 3 år. Egenhandling og formidling 18 prosent, megling for massemarkeds kunder 12 prosent, banktjenester for massemarkeds kunder 12 prosent, banktjenester for bedriftskunder 15 prosent, betaling og oppgjørstjenester 18 prosent, tilknyttede tjenester 15 prosent, kapitalforvaltning 12 prosent. Minimumskravet for ansvarlig kapital beregnet etter basismetoden for operasjonell risiko er beregnet med 15 prosent av snitt inntekt samlet for forretningsområdene de siste 3 år.

Kapital for operasjonell risiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2. I Pilar 2 vurderer vi om konsernet har behov for ekstra buffere utover minimumsberegningen av kapitalbehov. I vår vurdering inngår vurdering av kvaliteten på styring og kontroll, samt øvrige forhold som kan påvirke kapitalbehovet.

6.2 Compliance risiko

6.2.1 Styring og kontroll

Konsernets skal ha en effektiv styring og overvåking av compliance risiko slik at ingen hendelser skal kunne skade konsernets renommé og finansielle stilling i alvorlig grad. Konsernet styrer derfor området etter følgende prinsipper:

- Klare ansvar og roller innenfor compliancearbeidet
- Effektive rutiner for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover/forskrifter og bransjestandarder
- Effektive prosesser og ensartet opplegg for å følge opp og rapportere etterlevelsen til administrerende direktør og styret

- Rapporteringopplegg som sikrer ensartet oppfølging og rapportering innenfor complianceområdet for konsernet
- Uavhengig vurdering av etterlevelse foretatt av intern- og ekstern revisjon innenfor sine respektive ansvarsområder

Avdeling for risikostyring og compliance har ansvar for å koordinere det overordnede compliancearbeidet, herunder rammeverk, motta delrapporteringer samt utarbeide konsernets samlede compliancerapport som skal legges fram for administrerende direktør og styret.

Konsernet har egen compliance ansvarlig for verdipapirforetaket, som har ansvar for å kontrollere at bankens virksomhet knyttet til ytelse av investeringstjenester drives i samsvar med regelverk for verdipapirhandel.

Lederne i konsernet er operativt ansvarlig for praktisk implementering og etterlevelse av lover/forskrifter og bransjestandarder. Alle medarbeidere er ansvarlig for at den daglige etterlevelse.

Hendelser og brudd på compliance området blir registrert og fulgt opp i bankens Risiko Informasjonssystem.

6.3 Markedsrisiko

Markedsrisiko i SpareBank 1 Nord-Norge relaterer seg i all hovedsak til langsiktige investeringer i egenkapitalinstrumenter og rentepapirer. Det vil også foreligge en viss markedsrisiko som en følge av handelsaktiviteter samt tradisjonelle bankaktiviteter som kundeutlån og -innskudd.

6.3.1 Styring og kontroll

SpareBank1 Nord-Norge foretar årlig en gjennomgang av bankens virksomhet innenfor kapitalmarkedsområdet.

På bakgrunn av denne gjennomgangen fremlegges det egne saker for styret vedrørende bankens virksomhet innenfor kapitalmarkedsområdet. Sakene omfatter status innenfor området med hensyn til bankens egen virksomhet innenfor kapitalmarkedsområdet - Treasury og SNN Markets, hvor all kundeaktivitet innenfor kapitalmarkedsområdet er samlet. Her behandles også forslag til nye rammer for eksponering.

Størrelsen på rammene fastsettes på bakgrunn av stresstester og analyser av markedsbevegelser samt risikoevne og -vilje.

Konsernets markedsrisiko styres og kontrolleres forøvrig hovedsaklig gjennom daglig oppfølging av både risikoeksponeringer mot rammer fastsatt av hovedstyret og løpende analyser av utestående posisjoner.

Avdeling for risikostyring har ansvaret for den løpende, uavhengige overvåkingen av markedsrisikoen. Det rapporteres månedlig på porteføljebasis til bankens balansekomite og bankens styre.

6.4 Kredittrisiko

6.4.1 Styring og kontroll

Figur 21 Elementer i konsernets overordnede rammeverk for kredittstyring

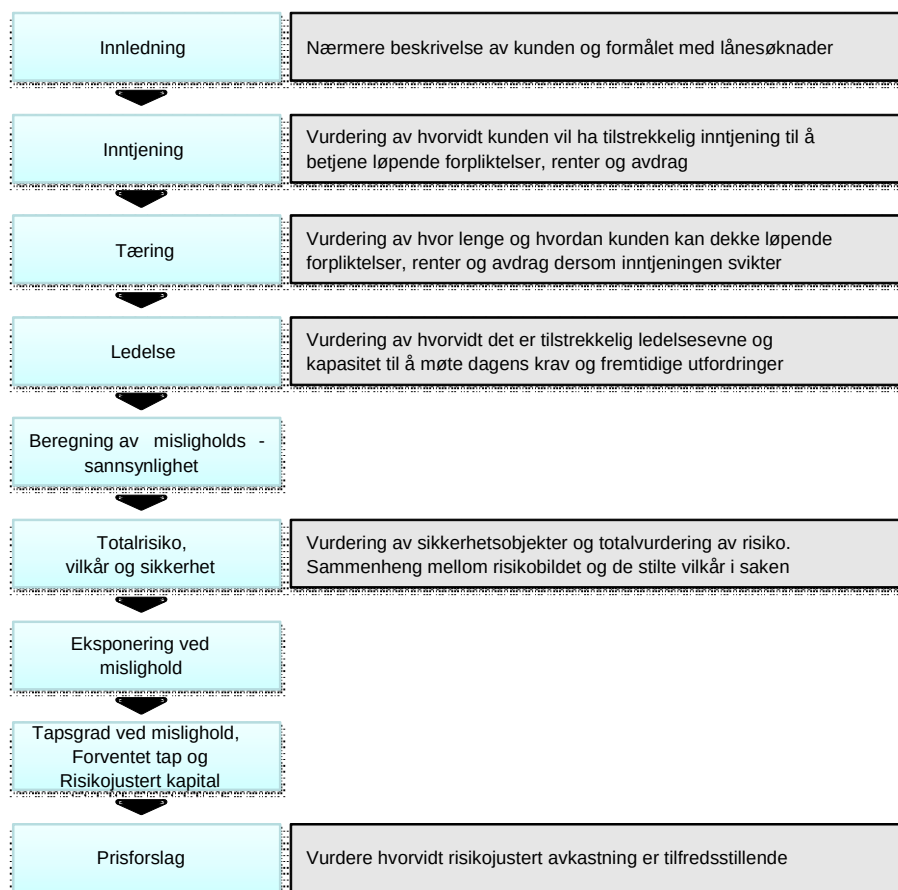

Kredittrisikoen styres gjennom konsernets overordnede kredittstrategi, kredittpolicy, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner. I avsnittene nedenfor er de enkelte elementene beskrevet nærmere:

- Konsernets kredittstrategi fastsettes av styret og oppdateres minimum årlig. Konsernets kredittstrategiske rammer er satt sammen slik at de på en mest mulig hensiktsmessig og effektiv måte måler og fanger opp endringer i den løpende risikoeksponeringen gjennom blant annet forventet tap og behovet for økonomisk kapital. I tillegg setter bankens kredittstrategiske rammer særskilte begrensninger for konsentrasjonsrisiko knyttet til eksponering og risikoprofil på enkeltkunder, kundegrupper og bransjer.
- Konsernets kredittpolicy fastsettes av administrerende direktør og oppdateres minimum årlig. Kredittpolicyen beskriver prinsipper for kredittgivning både på overordnet nivå, og knyttet til enkelte særskilte områder som eiendomsfinansiering og prosjektfinansiering. Eksempler på slike prinsipper er krav til andel egenkapitalfinansiering og restriksjoner ved finansiering av engasjementer med høy risiko og for enkelte bransjer.
- Konsernets kredittfullmaktsreglement fastsettes av styret, og oppdateres minimum årlig. Styret delegerer innenfor visse rammer fullmakt til administrerende direktør for det operasjonelle ansvaret for beslutninger i låne- og kredittsaker. Administrerende direktør kan innenfor sine fullmakter videredelegere fullmakter. Kredittfullmaktene er personlige, og differensieres blant annet ut fra et risikoperspektiv.
- Kredittbehandlingsrutinene regulerer i detalj alle forhold knyttet til konsernets kredittgivning og engasjementsoppfølging

Kredittgivningsprosessen kan beskrives som vist i figur 10 nedenfor.

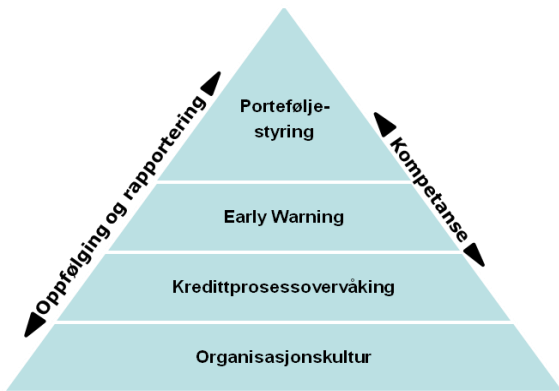
Figur 202 Kredittvurderingsprosessen

Sentralt i konsernets risikostyring er løpende overvåking og oppfølging av engasjementer og kredittporteføljene. Risikoeksponering følges opp ved hjelp av konsernets porteføljestyrringssystem. Systemet inneholder informasjon om enkeltkunder og porteføljer, og gir en effektiv oppfølging av risikoprofilen og styring av porteføljen. SpareBank 1 Nord-Norge foretar månedelig oppdatering av porteføljefinformasjonen ved hjelp av interne og eksterne kundedata. Den risikomessige utviklingen i porteføljen følges opp månedlig, med særlig vekt på utviklingen i risikoklassifisering (migrering), forventet tap, behov for økonomisk kapital og risikojustert avkastning.

Rammeverk for engasjement- og porteføljeovervåking er vist i figur 23 nedenfor.

Figur 23 Rammeverk for kredittovervåking

Avdeling for risikostyring og compliance foretar en uavhengig risikooppfølging og rapportering av den samlede risikoeksponeringen til konsernledelsen og styret.

6.5 Likviditetsrisiko

6.5.1 Styring og kontroll

Styringen av konsernets finansieringsstruktur tar utgangspunkt i den overordnede likviditetsstrategien som blir gjennomgått og vedtatt av hovedstyret minimum årlig. Likviditetsstrategien reflekterer et ønske om å ha en lav til moderat likviditetsrisiko.

I forbindelse med den årlige gjennomgangen av fundingsstrategien, foretas det en analyse av bankens stress-scenarier. Stresstesten inkluderer minimum 4 stress-scenarier hvor konsekvensene på bankens fundingbehov analyseres som følge av endrede markedsforhold for banken. Ulike utviklingsforløp for bankens viktigste eiendeler og gjeldsposter stresstestes under gitte forutsetninger.

Stresstestene tar utgangspunkt i ulike scenarier under forutsetning av full utnyttelse av rammer gitt av bankens styre.

Likviditetsstrategiens hovedmål er å opprettholde bankens overlevelsessevne i en normalsituasjon, uten ekstern funding, i 12 måneder. I tillegg skal banken overleve minimum 30 og 90 dager i en "stort stress"-situasjon for både bank, bank marked og kombinasjon av disse. Overlevelsen baserer seg på en forhåndsdefinert likviditetsbuffer/reserve. Scenarioene tilsier ingen tilgang på funding fra kapitalmarkedet.

I bankens likviditetsstrategi legges det videre vekt på en tilpasning til internasjonale og norske utviklingstrekk innenfor styring av likviditetsområdet i banker. Spesielt gjelder dette i forhold til BIS' 14 prinsipper for god likviditetsstyring. Dette medfører blant annet at strategien for likviditetsstyring gjøres spesifikk i form av rammer og retningslinjer vedtatt av hovedstyret.

Balansekomité

Balansekomitéen er et rådgivende organ i forhold til markeds- og likviditetsområdet i banken. Balansekomitéens fagområde omfatter bankens totalbalanse, herunder likviditetsrisiko, markedsrisiko, kredittisiko og renterisiko. Balansekomitéen møtes regelmessig og bankens fundingstrategi gjennomgås årlig eller oftere dersom spesielle forhold for øvrig skulle tilsi dette.

Balansekomitéen gjennomgår en gang i måneden likviditetsrisiko, rammeutnyttelse, balansesammensetning og fundingstruktur. Diversifisering av løpetider rapporteres månedlig til hovedstyret og balansekomité gjennom grafisk fremstilling av forfallsstruktur. Møtefrekvensen avhenger av situasjonen i markedet.

Beredskapsplan

Konsernet har utarbeidet en beredskapsplan for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige finansmarkeder. Beredskapsplanen er en del av bankens likviditetsstrategi og godkjennes av hovedstyret. Oppdatering av beredskapsplanen skal forekomme etter behov og minimum årlig i forbindelse med styrets årlige behandling av bankens fundingstrategi.

Formålet med beredskapsplanen er å synliggjøre ledelsens strategi for å håndtere likviditetskriser. Av beredskapsplanen fremgår videre prosedyrer for å frigjøre kapital ved en krisesituasjon. Også identifisering og forklaring av hvilke hendelser som kan utløse bruk av beredskapsplanen behandles.

Beredskapsplanen er bygget opp i 3 nivåer:

- Nivå 1: Fare for likviditetskrise i markedet eller banken
- Nivå 2: Middels krise i banken/markedet/banken og markedet
- Nivå 3: Stor krise i banken/markedet/banken og markedet

Finanssjef er ansvarlig for

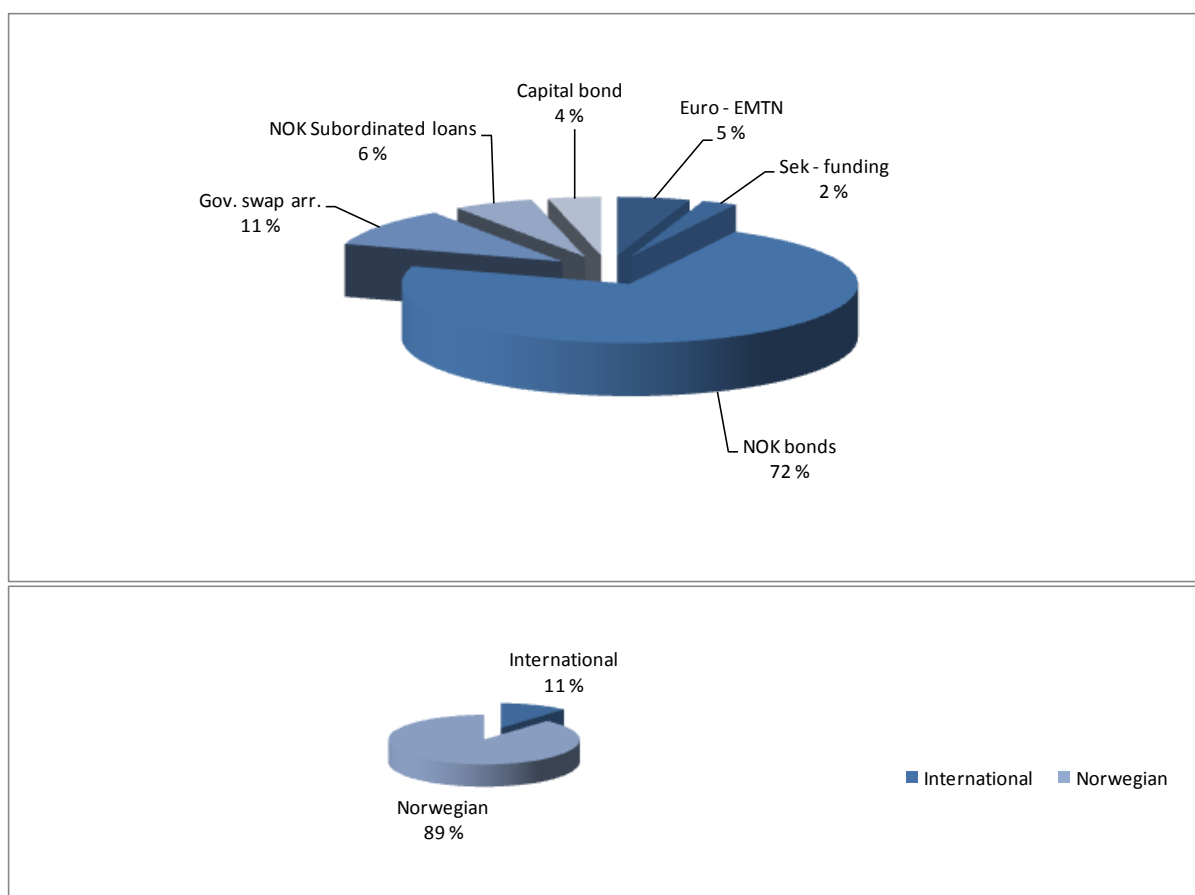
- Identifisering av potensiell likviditetskrise
- Kategorisering av beredskapsnivå
- Situasjonsrapportering til CFO og beredskapsgruppen

Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. En for stor grad av konsentrasjon i forfall øker sårbarheten for refinansiering. Denne risikoen er søkt begrenset gjennom definerte rammer.

Det er konsernets treasuryavdeling som har ansvaret for den operative likviditetsstyringen gjennom daglig overvåking og måling. Etterlevelse av rammene overvåkes av avdeling for risikostyring. Status i forhold til styrevedtatte rammer rapporteres månedlig til hovedstyret.

6.5.2 Spredning- og løpetidsinformasjon

Figur 24 Spredninger i konsernets fundingkilder og markeder

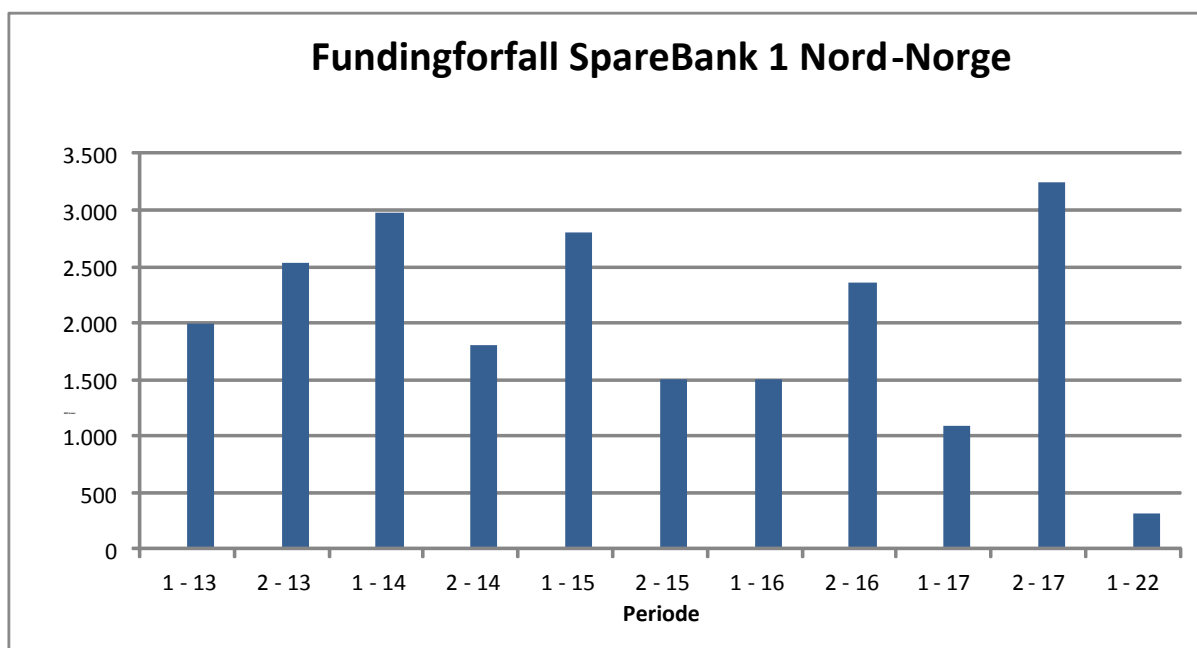

Ved utgangen av 2012 hentet konsernet 89 prosent av fundingen fra det norske markedet, mens andelen fra det internasjonale markedet var 11 prosent. Per 31.12.11 var andelene henholdsvis 92 og 8 prosent.

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. Forholdet mellom innskudd fra kunder og utlån var for konsernet 75,6 prosent per 31.12.12 mot 80,9 prosent og 80,4 prosent for henholdsvis ett og to år siden.

Likviditetsrisikoen i SpareBank 1 Nord-Norge reduseres ved overføring av godt sikrede boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett. Per 31.12.12 er det til sammen overført 21,363 mrd kr i boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt.

Figur 25 Innlånsporteføljens forfallsstruktur per halvår fra og med årsslutt 2012

Likviditetsrisikoen i banken fremover vil også påvirkes av utviklingen på andre risikoområder - spesielt utviklingen i kredittrisikoen. Også en økende / langvarig systemkrise innenfor finansnæringen vil påvirke likviditetsrisikoen i banken. Risikoen grenser opp mot bankens strategiske / forretningsmessige risiko.

SpareBank 1 Nord-Norges likviditetssituasjon per 31.12.12 vurderes som tilfredsstillende. Bankens definerte likviditetsreserve ved årsslutt var 13,3 mrd kroner. Av konsernets totale innlånsvolum på 21 mrd ved årsslutt skal 3,8 mrd kroner refinansieres i 2013.

Risikoen for manglende refinansiering av gjeld styres gjennom konsernets overordnende likviditetsstrategi og beredskapsplan.

Risikojustert kapital likviditetsrisiko

Det beregnes økonomisk kapital for risikoen for at konsernet pådrar seg merkostnader ved finansiering i perioder med urolige kapitalmarkeder. Denne beregnes som en del av den forretningsmessige risikoen i konsernet.

6.6 Eierrisiko

Eierrisikoen varierer fra selskap til selskap avhengig av selskapets virksomhet og underliggende risiko, samt SpareBank 1 Nord-Norges eierandel.

SpareBank 1 Nord-Norge har ved utgangen av 4. kvartal 2011 i hovedsak eierrisiko gjennom eierandeler i:

- SpareBank 1 Gruppen (19,5 prosent)
- SpareBank 1 Boligkreditt AS (13,46 prosent)
- SpareBank 1 Næringskreditt AS (16,16 prosent)

- BN Bank ASA (23,5 prosent)
- Bank 1 Oslo AS (19,5 prosent)
- SpareBank 1 Utvikling DA (17,74 prosent)

SpaerBank 1 Gruppen eies av SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 prosent), SpareBank 1 SR-Bank (19,5 prosent), SpareBank 1 SMN (19,5 prosent), SpareBank 1 Hedmark (12 prosent), Samarbeidense Sparebanker AS (19,5 prosent) og Landsorganisasjonen/ fagforbud tilknyttet LO (10 prosent).

SpareBank 1 Gruppen AS eier 100 prosent av aksjene i SpareBank 1 Livsforsikring AS, SpareBank 1 Skadeforsikring AS, ODIN Forvaltning AS, SpareBank 1 Medlemskort AS og SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS, samt 75 prosent av aksjene i Argo Securities AS. SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS eier SpareBank 1 Factoring (100 prosent), Actor Fordringsforvaltning (100 prosent), Actor Portefølje AS (100 prosent) og Actor Verdigjenvinning (100 prosent). SpareBank 1 Gruppen AS er i tillegg deltaker i SpareBank 1 Utvikling DA.

SpareBank 1 Gruppen har også administrativt ansvar for samarbeidsprosessene i SpareBank 1-alliansen, der teknologi, merkevare, kompetanse, felles prosesser/utnyttelse av beste praksis og innkjøp står sentralt. Alliansen driver også utviklingsarbeid gjennom tre kompetansesentra innenfor Læring (Tromsø), betaling (Trondheim) og Kreditt (Stavanger).

6.6.1 Styring og kontroll

SpareBank 1 Nord-Norge har sterk fokus på styring og kontroll i selskaper hvor banken har fullt eller delvis eierskap.

I selskaper som er deleid, enten gjennom direkte eierskap fra SpareBank 1 Nord-Norge eller indirekte gjennom eierskapet på 19,5 % i SpareBank 1 Gruppen, er SpareBank 1 Nord-Norge representert som styremedlem i alle selskaper av betydning.

Gjennom aktiv styredeltakelse sikres et godt informasjonstilfang som ivaretar SpareBank 1 Nord-Norges eierinteresser. I saker som har karakter av å være viktig for SpareBank 1 Nord-Norges øvrige virksomhet bringer den enkelte styreleder/styremedlem saken inn for plenumsdiskusjon i konsernledergruppen som møtes hver uke.

6.6.2 Risikojustert kapital eierrisiko

Beregning av risikojustert kapital tar utgangspunkt i resultatene fra selskapenes egen risiko- og kapitalvurderingsprosess hensyntatt SpareBank 1 Nord-Norge sin eierandel.

Eierrisiko knyttet til eierandeler i BN Bank ASA, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS tas inn i kapitaldekningen etter prinsippet for proporsjonal konsolidering, og risikoen er i Pilar II fordelt på de enkelte risikotyper.

Av selskaper eid av **SpareBank 1 Gruppen AS** vurderes eierskapet i SpareBank 1 Livsforsikring å innebære høyest eierrisiko. Dette skyldes primært selskapets investering av kundemidler i aksje- og obligasjonsmarkedet hvor avkastning varierer over tid.

BN Bank ASA har hovedkontoret i Trondheim og en avdeling for næringseiendom i Oslo. BN Bank ASA betjener sine kunder over hele landet via nettbank og telefon. BN Bank ASA er eid av SpareBank 1-bankene og tilbyr et bredt spekter av banktjenester til bedrifter og privatpersoner. Banken har sin virksomhet innenfor tradisjonell bankdrift rettet mot boliglån i personmarkedet og næringseiendom. Eierrisikoen til SpareBank 1 Nord-Norge består i hovedsak av den underliggende kredittrisikoen i dette selskapet.

Bank 1 Oslo AS har hovedkontoret i Oslo. Banken har sin virksomhet innenfor tradisjonell bankdrift rettet mot boliglån i personmarkedet og bedriftsmarkedet. Eierrisikoen til SpareBank 1 Nord-Norge består i hovedsak av den underliggende kredittrisikoen i dette selskapet.

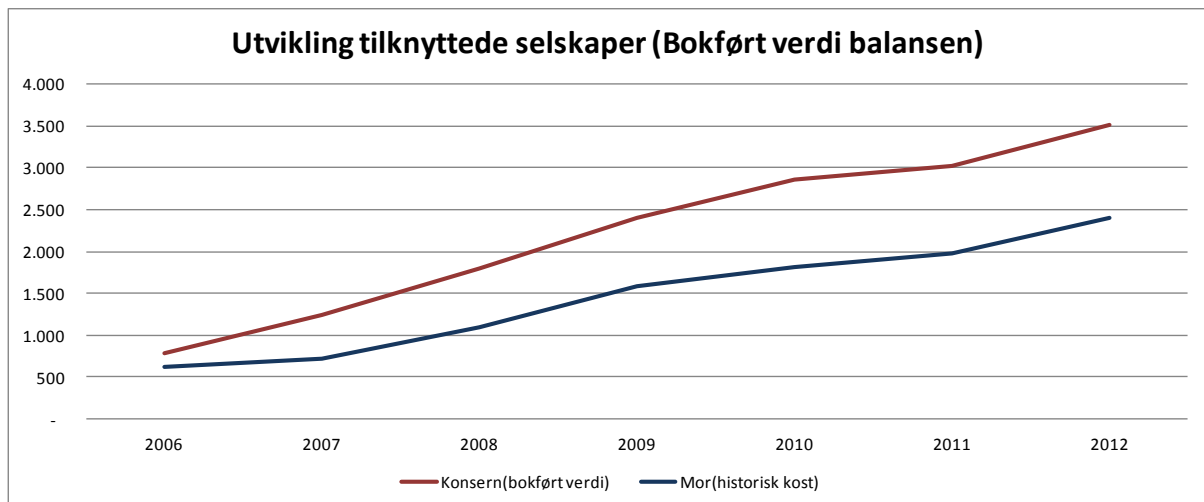
I **SpareBank 1 Næringskreditt AS** sin portefølje inngår det kun utlån til næringseiendommer med utleiekontrakter i sentrale strøk. Utlånene kan maksimalt utgjøre 60 prosent av markedsverdi. Eierrisikoen til SpareBank 1 Nord-Norge består i hovedsak av den underliggende kredittrisikoen i dette selskapet.

SpareBank 1 Nord-Norge eier pr 4. kvartal 2012 13,46 prosent av **SpareBank 1 Boligkreditt AS**. Selskapets virksomhet er finansiering av lån til privatkunder med sikkerhet innenfor 75 prosent av

verdigrunnlaget for fast eiendom. SpareBank 1 Nord-Norge har ved utgangen av 4. kvartal 2012 overført 21,3 mrd kroner til selskapet. Eierrisikoen tilsvarer i hovedsak andel av overført portefølje, og risikoen følges opp og rapporteres derfor som kredittrisiko.

Utvikling i eksponering målt som bokført beløp tilknyttede selskaper i konsernregnskapet fremgår av grafen nedenfor (mill kr).

Figur 26 Utvikling bokført verdi eierandeler tilknyttede selskaper

Som det fremgår av grafen har historisk kostpris (bokført verdi morbank) og bokført verdi i konsernbalansen økt de siste årene. At bokført verdi på eierposter i tilknyttede selskaper har økt til 4,7 % av sum eiendeler i konsernet (3,2 % i morbanken) er i seg selv ikke dramatisk, men eierpostenes betydning for kapitalbinding og resultatutvikling har stor innvirkning på bankens og konsernets soliditet og resultat. Det spesielt kapital knyttet til bankens eierskap i Boligkreditt som har økt betydelig de siste årene. Denne sammen med eierpost i Næringskreditt er viktig hensyntatt bankens mulighet til å redusere sin likviditetsrisiko gjennom overføring av porteføljer til disse selskapene. Eierskap i Boligkreditt, Næringskreditt og SpareBank 1 Gruppen er strategiske viktige poster sett mot bankens totale forretningsmodell og mulighet til å drive effektivt og med konkurransedyktige produkter og priser.

6.7 Forretningsrisiko

Forretningsrisikoen gir seg uttrykk i en uventet svekkelse i resultatet. Nedgangen kan skyldes konkurranseforhold som fører til reduserte volumer og prispress, konkurrenter som introduserer nye produkter, myndighetsreguleringer eller negativ medieomtale. Tapet oppstår dersom konsernet ikke makter å tilpasse kostnadene til slike endringer.

God strategisk planlegging er det viktigste verktøyet for å redusere forretningsrisikoen. Omdømmerisiko blir styrt gjennom policyer og forretningsaktiviteter, inkludert compliance.

Ettersom forretningsrisiko kan oppstå som følge av ulike risikofaktorer, benyttes et bredt sett av metoder (kvantitative og kvalitative) for å identifisere og rapportere slik risiko.

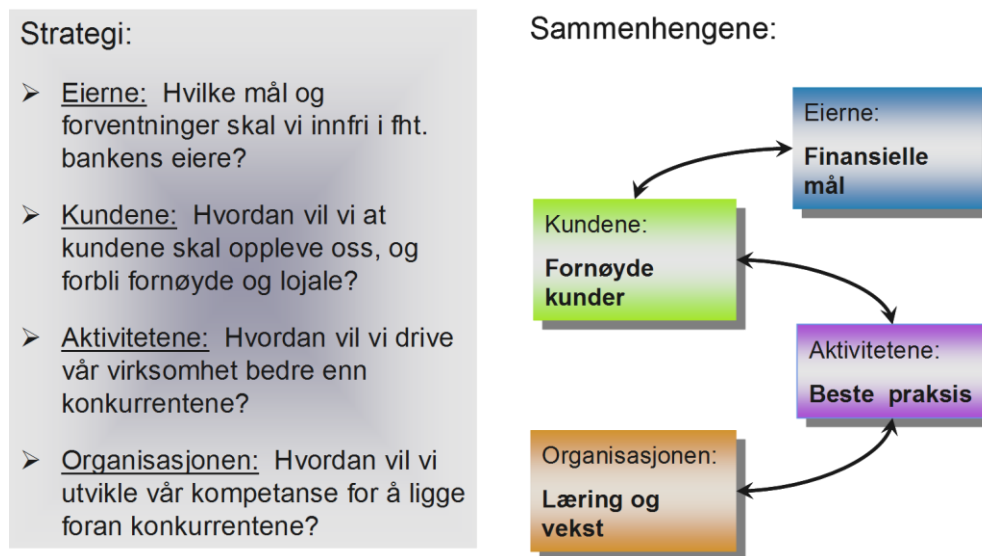
Omdømmerisiko og strategisk risiko behandles som en del av konsernets forretningsrisiko.

6.7.1 Strategisk risiko

I 2008 valgte banken å legge om arbeidet fra en kontinuerlig strategiprosess til å definere målbilder innenfor sentrale forretnings- og produktområder. Gjennom løpende overvåking av konkurrenter og markedet blir administrasjonen og styret løpende oppdatert på eksterne endringer som er av et slikt omfang at det kan danne grunnlag for mindre eller større strategiske endringer.

Banken operasjonaliserer strategien gjennom ulike indikatorer innenfor de ulike perspektivene som benyttes i balansert målstyring.

Figur 27 Strategi og perspektiv i målekortet henger tett sammen

Hovedstrategier

Ansatte:

Som bankens viktigste ressurs vil vi kontinuerlig søke å utvikle ansattes ferdigheter og kunnskap slik at de imøtekommer både kundenes og myndighetenes krav. Gjennom egen "skole" vil vi sikre kontinuerlig læring. For å sikre kompetansemiljøer og redusere sårbarhet vil ansatte ha sin tilhørighet i større markedsområder. Kulturen vil være preget av åpenhet både intern og eksternt, slik at det aldri skal kunne stilles spørsmål med bankens integritet.

Prosess:

Gjennom bred distribusjon har banken et unikt konkurransefortrinn. Lokalbankene vil opprettholdes som de viktigste salgsenheter i banken. Arbeidsdelingen mellom lokalbanken og de digitale kanalene (nettbank og mobilbank) vil bli tydeligere. Det aller meste av dagligbanktjenester vil skje elektronisk. Lett rådgivning vil også tilbys over nett, eller i kombinasjon med kundesenter. Betjening av bedriftskunder vil skje fra et begrenset antall lokalbanker og gjennom digitale løsninger.

Kunder:

Hovedfokus er å sikre at de mest lønnsomme kundene blir i banken, og viderutvikle disse. Gjennom en lang historie har banken imidlertid en kontaktflate mot ca 45 % av alle bosatte i markedsområdet. Denne store "kundebasen" gir en viktig inngang for mersalg og nysalg. Innenfor noen markedsområder der markedsandelen er lav er innhenting av nye kunder hovedstrategien. Gjennom samarbeidet innenfor SpareBank 1-alliansen vil vi sikre at våre kunder til enhver tid har tilgang på moderne og effektive produkter

Banken har over lang tid prioritert ressurser og kompetanse knyttet til analyse og vurdering av bankens strategiske satsinger og prioriteringer. Bankens utviklingsavdeling har det formelle ansvaret for å gjennomføre og dokumentere denne prosessen, og hovedstyret er sentral i drøfting og endelig beslutning av prioritering og satsing innenfor ulike sentrale forretnings- og fagområder.

Revisjon av strategier og policyer tar for seg alle sentrale faktorer (både eksterne og interne) som kan påvirke bankens soliditet og lønnsomhet over tid. Prosessen involverer både regioner, fagavdelinger, konsernledelsen og hovedstyret, før endelig sak fremlegges for hovedstyret til diskusjon og beslutning.

6.7.2 Omdømmerisiko

Omdømmerisiko er definert som risiko for tap som følge av forringet omdømme. Dette inkluderer svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, egenkapitalbevisiere og myndigheter.

Strategi for samfunnsengasjement

SpareBank 1 Nord-Norge vedtok sin nye strategi for samfunnsengasjement i september 2012. Strategien er initiert og vedtatt av bankens hovedstyre og toppledelse, og skal være et levende styringsverktøy for alle ledere i organisasjonen.

Strategien skal gjøre vårt samfunnsengasjement til best mulig verktøy for å styrke vårt omdømme blant relevante interessegrupper. Strategien er et styringsverktøy som fastsetter mål og områder for hvor hovedinnsatsen skal innrettes. Den angir også ansvar og myndighet for dette arbeidet og er en naturlig del i arbeidet med å opprettholde/styrke vårt omdømme.

Omdømmestyring

God omdømmestyring innebærer å utvikle bevissthet omkring alle viktige faktorer som skaper et omdømme og etablere standarder det er mulig å måle ytelse og opptreden mot.

Internkommunikasjon er en nøkkel i dette arbeidet. Dette fordi hver og en trenger å forstå hvordan man hver for seg er med på å skape et omdømme. Først da blir det mulig å etablere en kultur der alle tar ansvar og føler seg delaktige i utviklingen av bedriftens anseelse.

I vårt strategidokument er vårt samfunnsengasjement satt inn i en større sammenheng:

- Historisk
- Vår rolle som sparebank og ledende finansinstitusjon i Nord-Norge
- Vår visjon og våre verdier
- Vår kundesentriske strategi og kundeløftet
- Det viktige omdømmet

7. Kreditteksponeringer

7.1 Definisjon av mislighold etc.

Sannsynlighet for mislighold (PD – Probability of default))

Engasjement blir klassifisert i risikoklasser ut fra sannsynligheten for at kunden misligholder forpliktelsene sine i løpet av en 12 måneders periode. Sannsynlighet for mislighold beregnes ut fra et langsiktig snitt, som skal representere misligholdssannsynligheten gjennom en konjunktursyklus. Sannsynligheten for mislighold beregnes bl.a. på grunnlag av historiske dataserier.

Det benyttes ni risikoklasser (A – I) for å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet. I tillegg har konsernet 2 risikoklasser (J og K) for kunder med misligholdte eller nedskrevne engasjement. Inndelingen i høy, middels og lav risiko foretas i forhold til misligholdssannsynlighet.

Figur 28 Definisjon av misligholdsklasser

Misligholds-klasse	Nedre grense for mislighold	Øvre grense for mislighold
A	-	0,10 %
B	0,10 %	0,25 %
C	0,25 %	0,50 %
D	0,50 %	0,75%
E	0,75 %	1,25 %
F	1,25 %	2,50 %
G	2,50 %	5,00%
H	5,00 %	10,00%
I	10,00 %	99,99%
J	Mislighold over 90 dager	
K	Engasjement med tapsavsetning	

Et engasjement anses som misligholdt dersom ett av de følgende kriteriene er oppfylt:

- et krav er forfalt med mer enn 90 dager og beløpet er over kr 1 000, eller
- når banken holder det for usannsynlig at kunden vil overholde sine betalingsforpliktelser som følge av:
 - vesentlige finansielle problemer hos debitor
 - betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd
 - kunden er gitt nye vilkår (spesielle innrømmelser) på grunn av finansielle problemer
 - gjeldsforhandling eller konkurs er sannsynlig (over 50 prosent sannsynlighet)
 - at det av andre grunner anses som sannsynlig at kunden ikke vil overholde sine betalingsforpliktelser

Mislighold og nedskrivninger

Enkeltengasjement, og derigjennom hele porteføljen, scores månedlig med utgangspunkt i objektive data. Bankene foretar individuelle nedskrivninger for lån hvor det foreligger objektive bevis for at lånet er tapsutsatt. Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs nedskrivning. Senere renteendringer tas hensyn til for låneavtaler med flytende rente.

Bankene gjennomgår hele bedriftsmarkedsporteføljen årlig, men både store og risikable engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Kvartalsvise vurderinger danner grunnlag for individuelle nedskrivninger eller andre tiltak overfor den enkelte kunde. Vurderingen er obligatorisk og skjer på engasjement med følgende kjennetegn:

- større engasjement
- høy risiko
- negativ migrasjon i risikoklasse
- engasjement under særlig oppfølging (watch list)

Utover dette gjennomføres det løpende vurdering av faktiske misligholdte og nedskrevne engasjement.

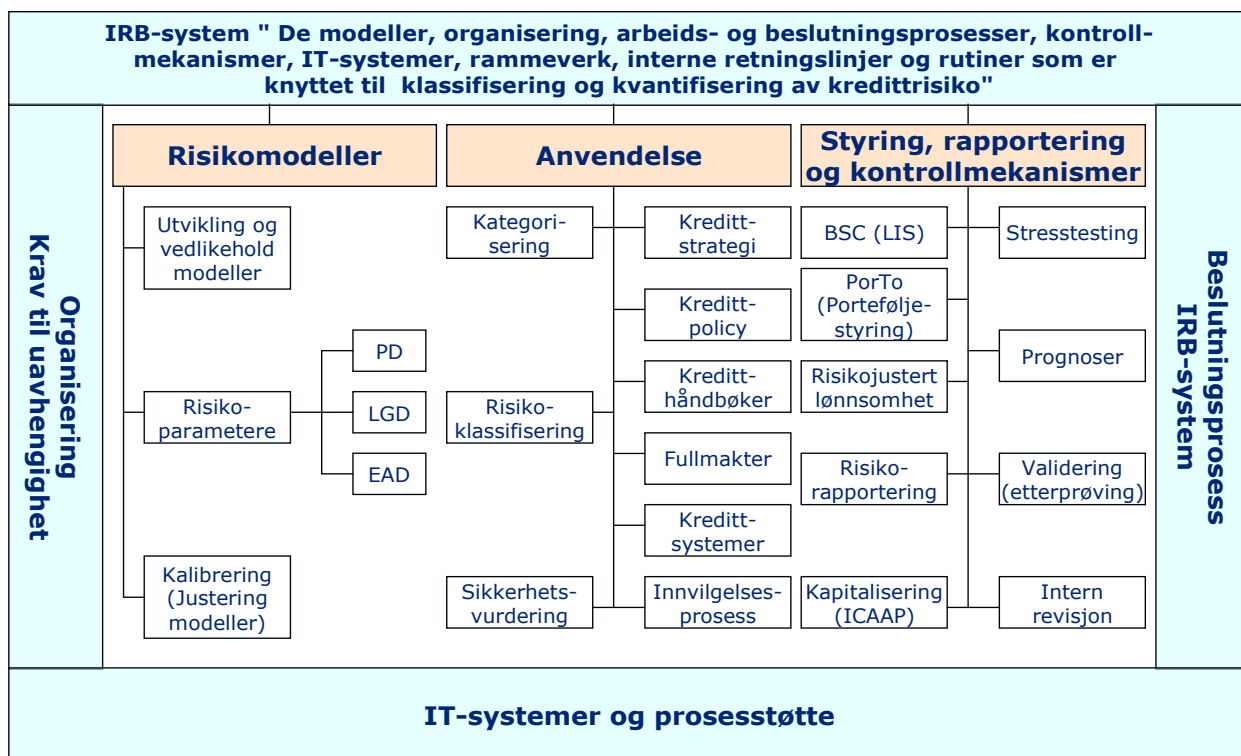
Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt mer enn 55 dager eller dersom det er indikasjoner på, eller foreligger faktiske tapshendelser.

Engasjement som ikke er individuelt nedskrevet inngår i grunnlaget for gruppevise nedskrivninger. Gruppevise nedskrivninger beregnes på undergrupper av utlån der det foreligger objektiv informasjon om økt kredittrisiko, men hvor det ikke er mulig å gjennomgå alle engasjementer på individuell basis, eller at informasjonen ikke lar seg spesifisere på engasjementsnivå. Slik informasjon kan være negativ utvikling i risikoklassifisering, eller informasjon om negativ utvikling i sikkerhetsverdier, lønnsomheten i en bransje, eller grupper av debitors betalingssevne.

7.2 Oppbygging av IRB systemet

Prinsippskissen nedenfor viser hvordan IRB systemet berører flere sentrale områder i banken. Målsettingen er å sikre tilfredsstillende oppfyllelse av kapitaldekningskravene som stilles til bankene. Denne målsettingen betinger kvalitet, involvering, etterlevelse og transparens i hele verdikjeden frem til styrets vurdering og fastsettelse strategier og nivået for tilfredsstillende kapitalisering av hele virksomheten. Dette omfatter både kvantitative metoder for risikomåling, kvalitet i de administrative prosesser som frembringer data til de kvantitative risikoestimer og krav til at organisasjonen integrerer og benytter disse data på alle relevante organisatoriske nivå.

Figur 29 Organisering IRB

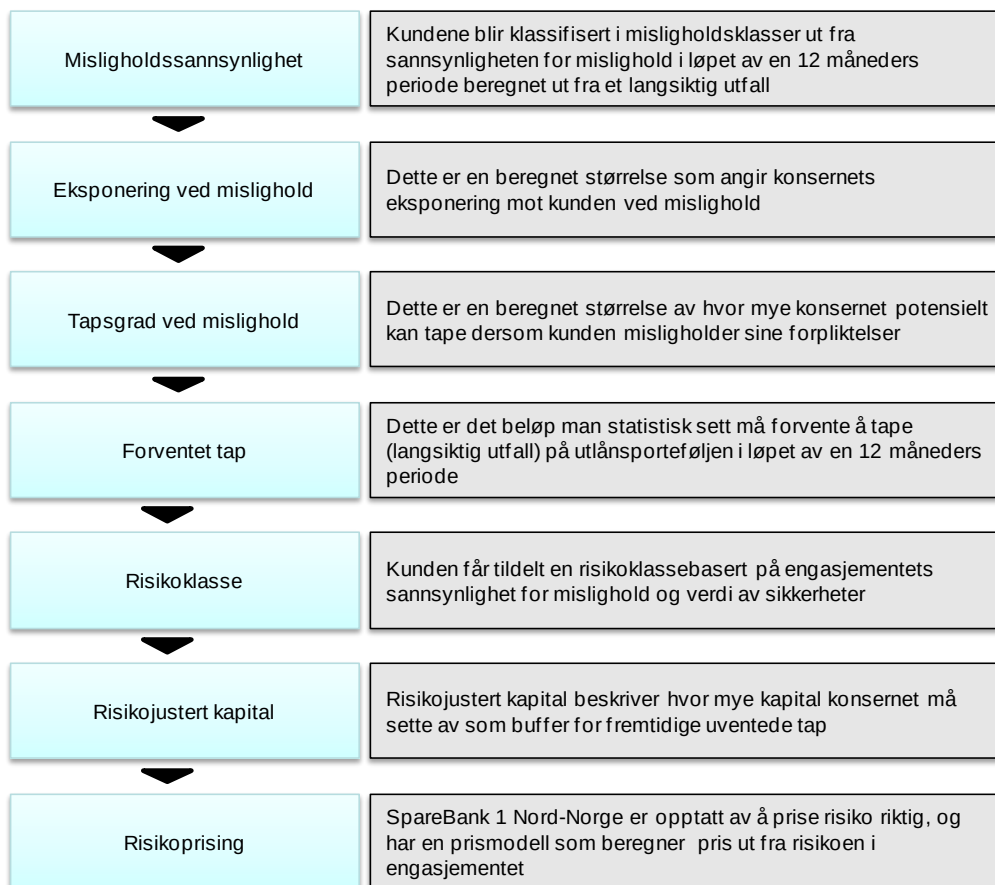
Styret tar løpende stilling til kapitaldekningsbehovet på grunnlag av den risikomåling som foretas og en samlet vurdering av rammebetingelser og forretningsmessige og strategiske mål. For å overvåke og overprøve alle ledd i verdikjeden skal disse valideres med fokus på om myndighetenes krav og interne kvalitetskrav er oppfylt. Valideringen skjer minimum årlig og det utarbeides en årlig valideringsrapport som behandles av hovedstyret, hvor både kvantitative og kvalitative områder valideres for å verifisere systemets tilstrekkelighet og avdekke behov for tilpasninger og forbedringer.

7.3 Modellbeskrivelse og anvendelse

Kredittmodeller og risikoklassifiseringssystem

Risikomodellene som ligger til grunn for risikoklassifiseringssystemet i kredittprosessen tar utgangspunkt i statistiske beregninger og er under kontinuerlig videreutvikling og testing. Modellene baserer seg i hovedsak på følgende komponenter:

Figur 30 Risikoklassifiseringssystemet

Sannsynlighet for mislighold (PD – Probability of default))

Statistisk beregnet sannsynlighet for at kunden misligholder betalingsforpliktelsene sine i løpet av en tolv månedersperiode beregnet ut fra et langsiktig utfall.

Forventet eksponering ved mislighold (EAD):

EAD er en beregnet størrelse av forventet eksponering hvis en kunde går i mislighold. Beregningen tar utgangspunkt i kundens samlede eksponering, inkludert innvilgede men ikke trukne rammer og garantier.

Konverteringsfaktoren for forventet eksponering ved mislighold er satt til 0,75 for ikke trukne rammer og garantier til BM, og til 1 for resterende portefølje. Dette er i henhold til kapitalkravforskriftens § 12-1 pkt 3.

Tapsgrad ved mislighold (LGD)

LGD er en vurdering av hvor mye konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser.

Det benyttes sju klasser (1-7) for klassifisering av engasjementer i henhold til sikkerhetsdekning.

Figur 31 Definisjon av sikkerhetsklasser

Sikkerhets- klasse	Tilsvarende sikkerhets- dekning (Realisasjonsverdi)
1	Over 120 %
2	Over 100 %
3	Over 80 %
4	Over 60 %
5	Over 40 %
6	Over 20 %
7	Inntil 20 %

For massemarked tar vurderingen hensyn til verdien av de sikkerhetene kundene har avgitt, og de kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur.

Sikkerhetstyper som benyttes for massemarked er i all hovedsak pant i fast eiendom. Realisasjonsverdi beregnes som objektets markedsverdi etter fradrag for standard reduksjonsfaktor og eventuelle ytterligere verdijusteringer.

Ved beregning av minimum regulatorisk kapital for bedriftsmarkedet (stater, institusjoner og foretak) benyttes myndighetsfastsatte faktorer.

Risikoprising

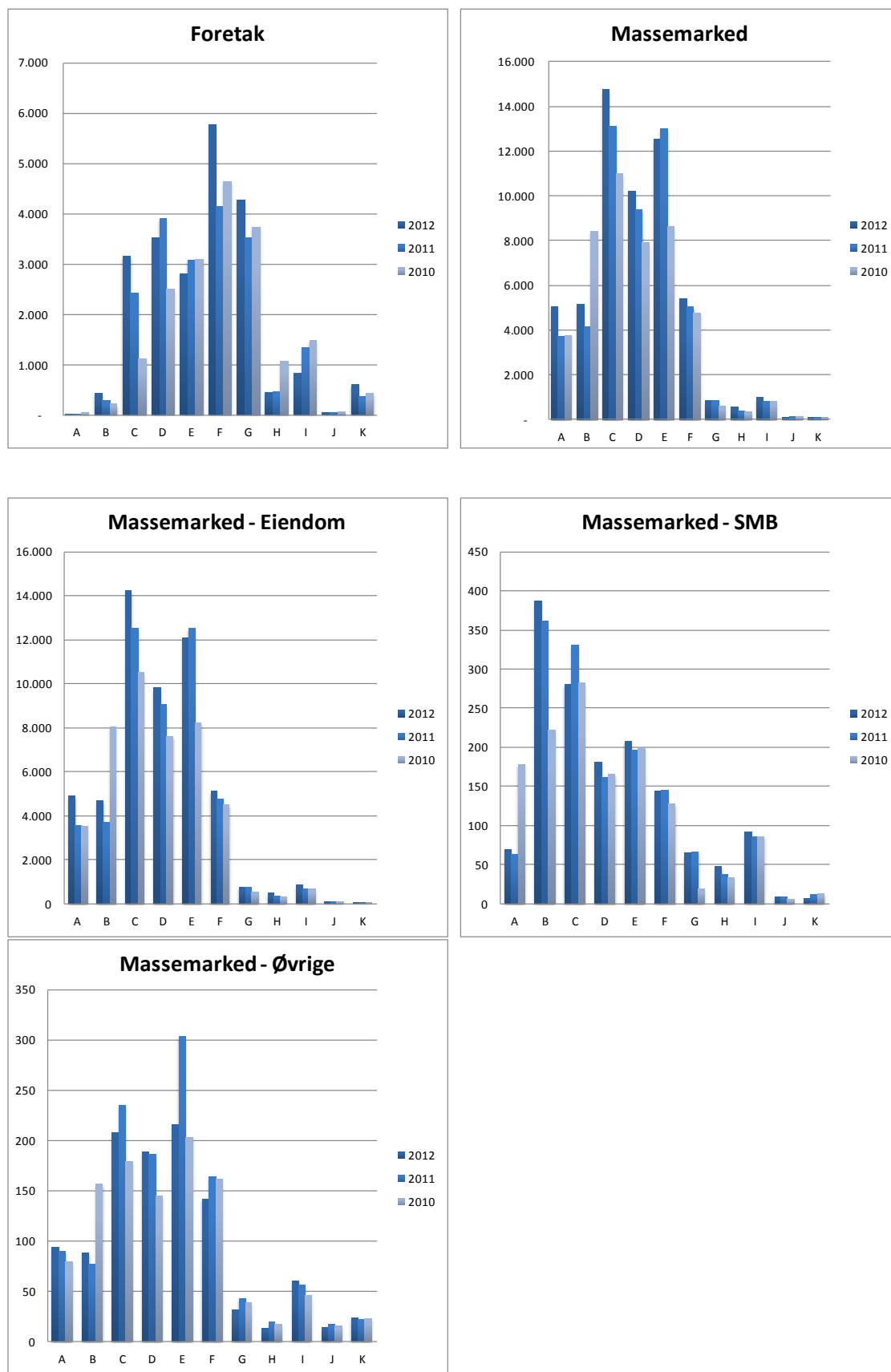
SpareBank 1 Nord-Norge er opptatt av å prise risiko, og måler derfor risikojustert avkastning i forbindelse med kredittinnvilgelse og oppfølging. Risikoprisingssystemet tar utgangspunkt i de samme hovedkomponentene som konsernets risikoklassifiseringssystem, og disse komponentene danner grunnlaget for beregning av avkastning på økonomisk kapital på det enkelte engasjement.

Figur 32 Fordeling av risikoklasse for engasjementer der IRB-metode benyttes

Tall i mill kroner

Engasjementskategori	Risiko- klasse	Samlet EAD	EAD off-balance	Gj.sn. risikovekt	Gj.sn. LGD	Gj.sn. KF
Foretak	A	4	1	30 %	45 %	96 %
	B	420	252	44 %	45 %	84 %
	C	3.162	840	56 %	45 %	92 %
	D	3.529	576	66 %	45 %	95 %
	E	2.813	468	80 %	45 %	95 %
	F	5.762	593	99 %	45 %	97 %
	G	4.270	383	119 %	45 %	97 %
	H	438	83	153 %	45 %	94 %
	I	839	52	182 %	45 %	98 %
	J	48	1	0 %	45 %	100 %
	K	607	3	0 %	45 %	100 %
Sum foretak		21.894	3.252	89 %	45 %	95 %
Massemarked -SMB	A	70	22	2 %	10 %	99 %
	B	387	70	4 %	11 %	99 %
	C	281	23	8 %	13 %	100 %
	D	180	13	13 %	14 %	99 %
	E	207	13	18 %	14 %	100 %
	F	144	14	29 %	18 %	100 %
	G	64	1	39 %	16 %	100 %
	H	47	2	34 %	9 %	100 %
	I	91	1	77 %	15 %	100 %
	J	9	0	27 %	19 %	100 %
	K	6	-	21 %	27 %	100 %
Sum massemarked -SMB		1.487	160	17 %	13 %	99 %
Massemarked -eiendom	A	4.891	1.206	2 %	9 %	100 %
	B	4.664	435	4 %	9 %	100 %
	C	14.264	957	6 %	10 %	100 %
	D	9.826	434	10 %	10 %	100 %
	E	12.107	455	13 %	10 %	100 %
	F	5.121	113	20 %	11 %	100 %
	G	769	16	31 %	11 %	100 %
	H	489	14	44 %	10 %	100 %
	I	833	6	55 %	10 %	100 %
	J	76	-	13 %	12 %	100 %
	K	37	0	23 %	29 %	100 %
Sum massemarked -eiendom		53.077	3.635	11 %	10 %	100 %
Massemarked -øvrige	A	94	26	7 %	45 %	99 %
	B	87	16	22 %	48 %	100 %
	C	207	21	29 %	45 %	100 %
	D	188	14	39 %	46 %	100 %
	E	216	17	46 %	43 %	100 %
	F	141	9	54 %	42 %	100 %
	G	31	1	59 %	39 %	100 %
	H	13	1	65 %	39 %	99 %
	I	60	2	89 %	42 %	100 %
	J	13	0	9 %	42 %	100 %
	K	23	0	22 %	70 %	100 %
Sum massemarked -øvrige		1.073	107	39 %	45 %	100 %
Sum massemarked		55.637	3.902	11 %	11 %	100 %

Figur 33 Fordeling risikoklasser

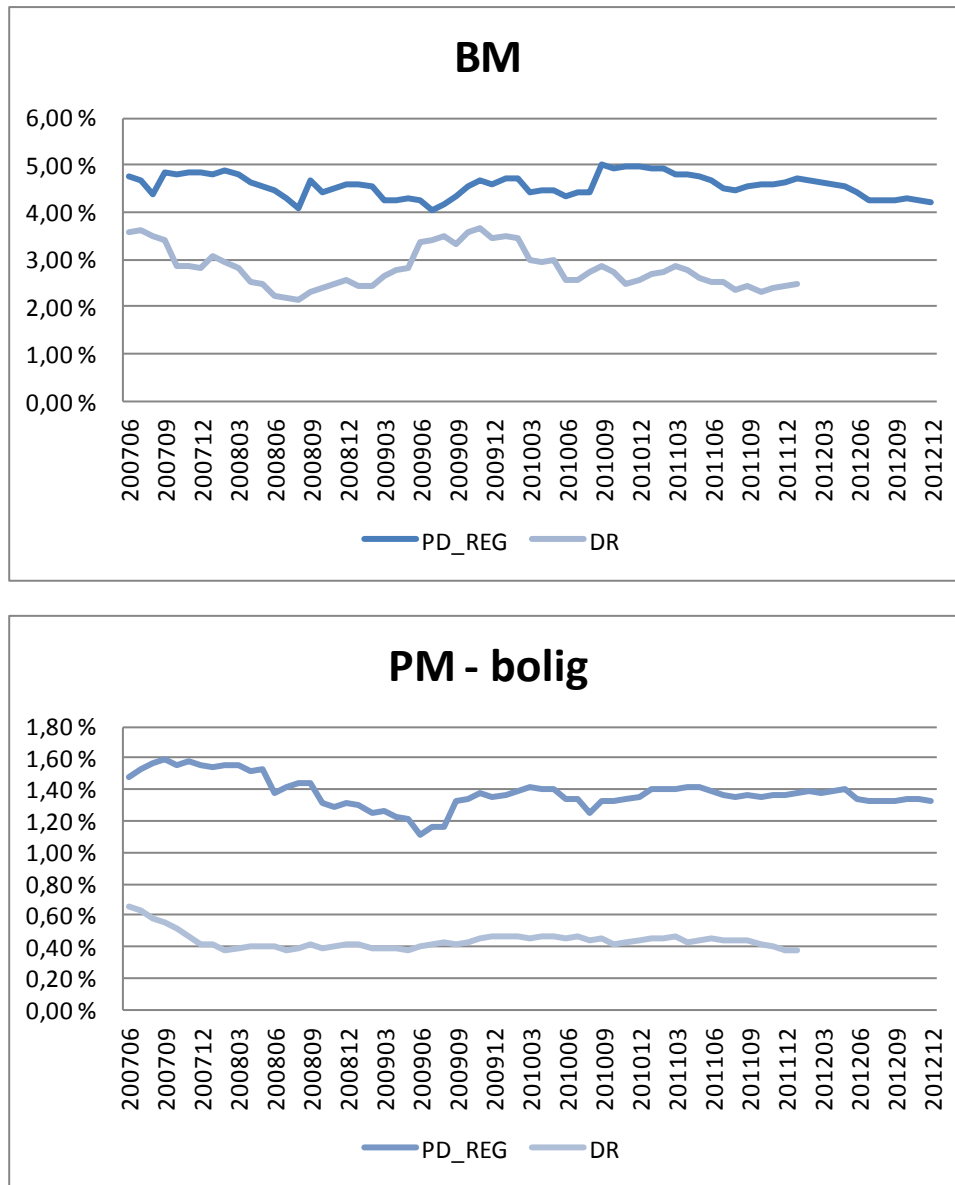

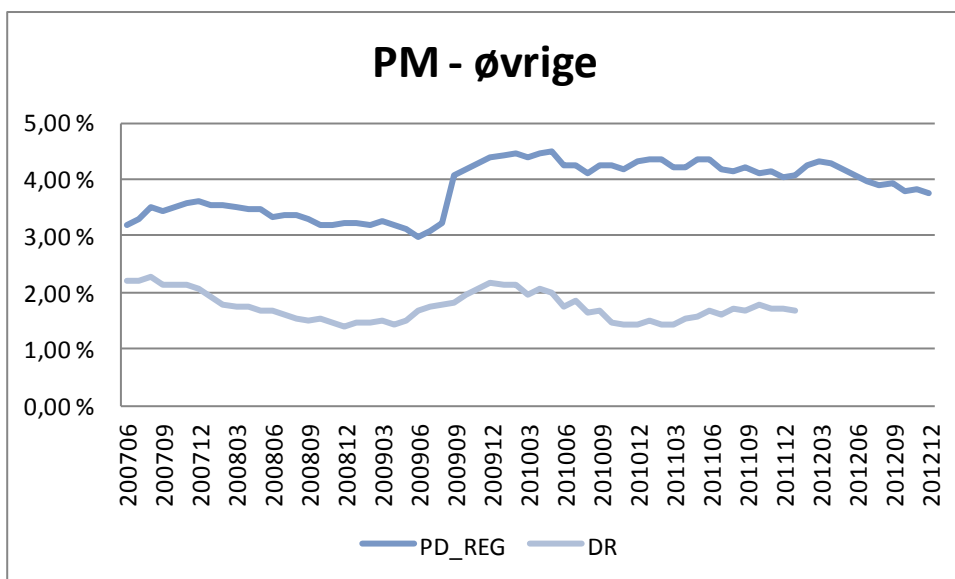
Når vi sammenligner beregnet misligholdssannsynlighet med reelt utfall neste 12 måneder, sammenligner vi på basis av scoringsmodell og ikke på basis av regulatorisk kategorisering. Dette

innebærer enkelte forskjeller, for eksempel vil personlig næringsdrivende som scores med PM-modell ikke nødvendigvis bli kategorisert som massemarked.

Forskjellene mellom PD og observert mislighold (DR) overvåkes løpende, med månedlige målinger av siste 12-månedersperiode.

Figur 34 Sammenligning av risikoparametre med faktisk utfall

7.4 Kreditteksponeringer inkl misligholdte engasjement

Figur 35 Konsernets eksponering i ulike geografiske områder, samt fordeling av misligholdte, tapsutsatte og nedskrevne engasjement i forhold til dette

Beløp i mill kroner

Engasjementstype	Finnmark	Troms og Svalbard	Nordland	Øvrige	Sum
Brutto utlån til kunder	9.130	18.456	21.488	5.477	54.551
Ubenyttet kreditt og garantier	934	2.765	2.243	310	6.253
Sum brutto engasjement kunder	10.064	21.222	23.731	5.787	60.804
Brutto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	109	330	517	33	989
Individuelle nedskrivninger	19	72	182	31	303
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	90	259	335	2	686
Individuelle tap	24	55	92	23	195

Figur 36 Konsernets samlede engasjementer fordelt på engasjementstype

Beløp i mill kroner

Engasjementstype	Engasjements beløp pr 31.12.2012	Gjennomsnittlig engasjementsbeløp i 2012	Engasjements beløp per 31.12.2011	Gjennomsnittlig engasjementsbeløp i 2011
Foretak (Næringskunder)	28.292	26.936	25.580	24.508
Massemarked (Personkunder)	31.555	31.624	31.693	31.316
Offentlig (Stat og kommuner)	957	924	890	870
Brutto engasjement kunder	60.804	59.484	58.163	56.693
Individuelle nedskrivninger	303		206	
Nedskrivninger på grupper av utlån	198		226	
Nedskrivninger garantier	0		2	
Netto engasjement kunder	60.303	59.016	57.729	56.240
Kontanter og fordringer på sentralbanker	271	1.084	1.896	2.199
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	1.871	1.421	970	882
Sum engasjementsbeløp	62.445	61.520	60.595	59.320

Figur 37 Konsernets samlede engasjement, misligholdte og nedskrevne engasjement fordelt på kunde grupper

Engasjementstype	Beløp i mill kroner		Brutto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	Individuelle nedskrivninger	Netto misligholdte og tapsutsatte engasjementer	Individuelle tap
	Brutto utlån	Engasjement				
Bergverksdrift og utvinning	81	92				-1
Bygge- og anleggsvirksomhet	1.037	1.484	16	8	8	4
Bygging av skip og båter	12	15			-	1
El, gass, damp og varmtvannsforsyning	1.434	2.426			-	1
Faglig og finansiell tjenesteyting	705	821	5	3	2	4
Finans og forsikring	-	-			-	-1
Fiske og fangst	1.619	2.367			-	-
Fiskeoppdrett og klekkerier	257	286	37	21	16	1
Forretningsmessig tjenesteyting	577	612	6	2	4	-1
Forsikring, verdipapirfond og andre finansielle foretak	807	863			-	-
Industri	1.677	2.029	19	1	18	3
Informasjon og kommunikasjon	150	169			-	2
Jordbruk og tilknyttede tjenester	971	1.064	13	2	11	4
Næring utlandet	286	286	10		10	-
Omsetning og drift av fast eiendom	7.081	7.553	374	125	249	96
Overmatings- og serveringsvirksomhet	359	381		8	-8	-
Skogbruk og tilknyttede tjenester	11	12	1		1	-
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	-	-			-	-
Tjenesteytende næringer ellers	766	891	7	9	-2	1
Transport ellers og lagring	2.689	2.991	6	13	-7	-1
Utenriks sjøfart og rørrtransport	671	815	156	22	134	10
Utvikling av byggeprosjekter	704	908	142	52	90	49
Utvinning av råolje og naturgass		-			-	-3
Ufordelt	-	3			-	-
Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	290	301			-	39
Varehandel, reparasjon av motorvogner	1.527	1.923	15,00	4	11	-1
Sum foretak (Næringskunder)	23.711	28.292	807	270	537	207
Statsforvaltningen og trygdeforvaltningen	1	1		-	-	-
Fylkeskommuner og kommuner	199	956		-	-	-
Personmarked	30.506	31.419	182	33	149	-1
Personmarked utlandet	134	136		-		-
Totalt	54.551	60.804	989	303	686	206

Figur 38 Brutto utlån fordelt på genstående løpetid

	Beløp i mill kroner						Totalt
	På forespørsel	Fra 1 mnd inntil 3 mnd	Fra 3 mnd inntil 1 år	Fra 1 år inntil 5 år	Over 5 år	Uten forfall	
Brutto utlån til kunder	8.284	538	1.860	8.251	35.618		54.551
Garantier og ubenyttede kreditter						6.253	6.253
Sum engasjement til kunder og kredittinstitusjoner	8.284	538	1.860	8.251	35.618	6.253	60.804

Figur 39 Utvikling i tapsnedskrivninger

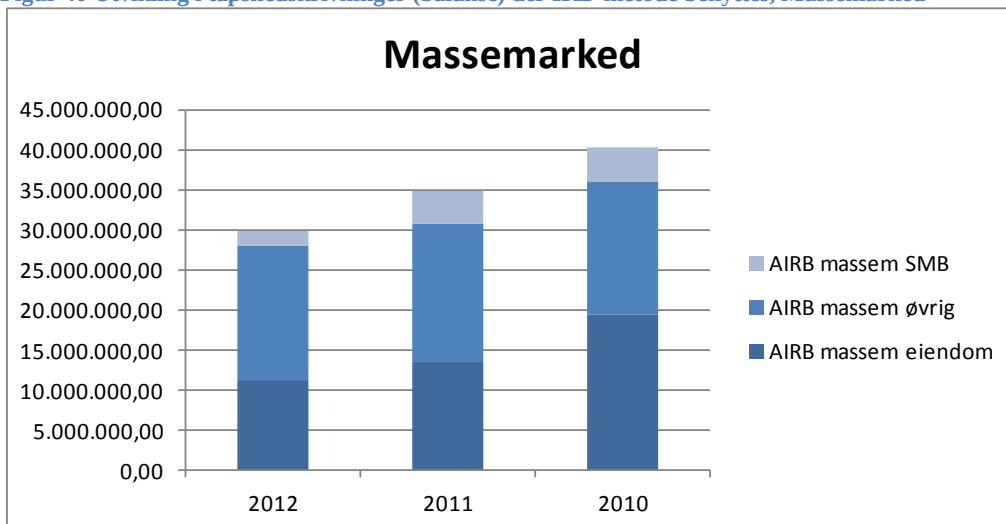
Beløp i mill kroner			
Individuelle nedskrivninger	2012	2011	2010
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 01.01.	208	273	232
- Konstaterte tap i perioden på utlån og garantier hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	144	150	88
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	24	24	52
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	9	17	21
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	254	92	160
= Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	303	208	273

Beløp i mill kroner			
Gruppenedskrivninger	2012	2011	2010
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 01.01.	226	200	238
+ Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier	-28	26	-38
= Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	198	226	200

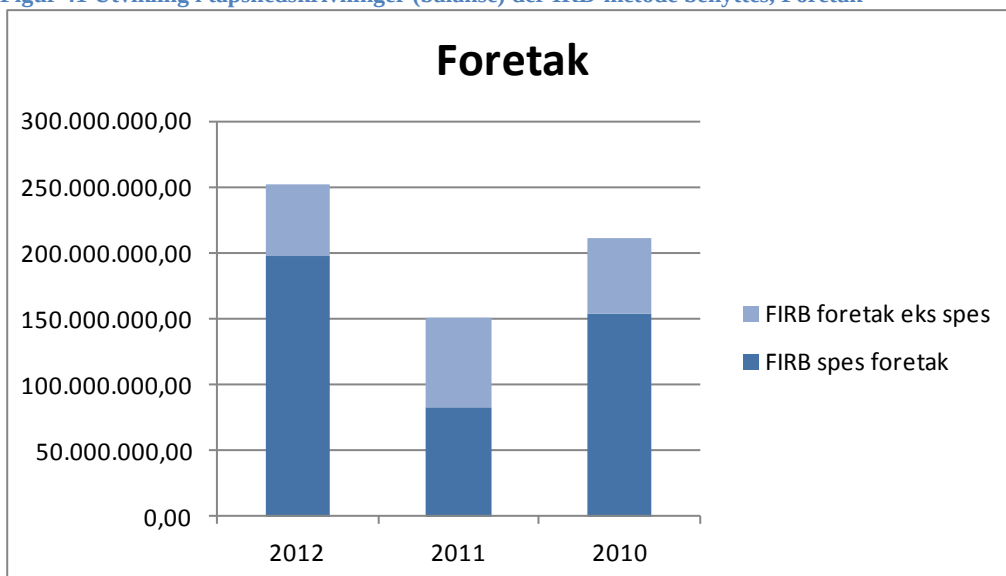
Beløp i mill kroner

Bokførte tap	2012	2011	2010
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	97	-68	38
Periodens endring i gruppenedskrivninger/ending Langtidsovervåkning	-40	26	-39
Konstaterte tap som det tidligere er avsatt individuelle nedskrivninger for	144	151	88
Konstaterte tap som det tidligere ikke er avsatt individuelle nedskrivninger for	5	1	7
Inngang på tidligere nedskrevet utlån, garantier m.v.	-11	-9	-7
Sum tap på utlån og garantier	195	101	87

Figur 40 Utvikling i tapsnedskrivninger (balanse) der IRB-metode benyttes, Massemarked

Figur 41 Utvikling i tapsnedskrivninger (balanse) der IRB-metode benyttes, Foretak

7.5 Sikkerheter – kredittrisiko

Følgende hovedtyper av pant benyttes: pant i fast eiendom, fordringer, løsøre, landbruksløsøre, varelager, driftstilbehør og konsesjoner knyttet til oppdrett. Når det gjelder garantister, er hovedkategoriene privatpersoner gjennom forbrukerkausjon, foretak, banker og offentlig.

Figur 42 Samlet engasjementsbeløp og andelen som er sikret med pant, fordelt på engasjementskategori

Beløp i mill kroner		Herav sikret med pant i		Herav sikret med annen	
Engasjementskategori	Engasjement	fast eiendom ^{1) 2)}	pant/sikkerhet ¹⁾	Herav usikret ¹⁾	
Massemarked	Engasjementer med pant i fast eiendom	53.080	100 %	0 %	0 %
	Massemarked - SMB	1.495	91 %	8 %	1 %
	Øvrige massemarkedsengasjementer	1.075	22 %	26 %	52 %
Sum		55.650	98 %	1 %	1 %

1) Andel er totalt engasjement med slik sikkerhetsstillelse i forhold til totalt engasjement for gjeldende engasjementskategori"

2) Et engasjement på en personkunde, der realisasjonsverdi av bolig vurderes lavere enn 30 % av kundens engasjement, kategoriseres ikke som engasjement med fast eiendom."

SpareBank 1 Nord-Norge har ingen sikkerhetsstillelser som medfører redusert engasjementsbeløp. For foretak tas det ikke hensyn til sikkerhetsstillelse i LGD beregning, men myndighetsfastsatte faktorer benyttes.

Banken legger til grunn realisasjonsverdien av sikkerheten ved ny bevilgning. Realisasjonsverdien fremkommer ved å verdivurdere det enkelte objekt/sikkerhet for deretter å redusere verdien i henhold til et omfattende rammeverk for reduksjonsfaktorer knyttet til ulike sikkerhetstyper og panteobjekter. Verdivurdering skjer ved ny bevilgning og ved årlig gjennomgang.

SpareBank 1 Nord-Norge har motregningsadgang iht. alminnelig regler i norsk rett. Våre standard gjeldsbrev, låneavtaler og kontoavtaler har inntatt særskilte bestemmelser om adgang til motregning. Motregningsadgang tillegges ikke verdi ved risiko/kapitalberegningen.

Konsernet har ingen spesifikke retningslinjer for styring av konsentrasjonsrisiko mot type sikkerheter. Derimot har konsernet retningslinjer for konsentrasjon innenfor bransjer, som nødvendigvis også benytter samme type sikkerheter. Indirekte har derfor SpareBank 1 Nord-Norge ivaretatt styring av konsentrasjonsrisiko med hensyn på sikkerheter.

8 Motpartsrisiko derivater

Figur 43 Finansielle derivater

Beløp i tusen kroner	Nominell verdi	Virkelig verdi - brutto	Virkelig verdi - netto	Engasjementsbeløp
Valutainstrumenter	6.674.875	187.364	113.385	123.367
Valutaterminer (forwards)	1.678.457	39.407	33.013	31.912
Valutabytteavtaler (swaps)	4.996.418	147.957	80.372	91.455
Renteinstrumenter	24.013.636	998.644	588.012	382.926
Rentebytteavtaler (swaps)	24.013.636	998.644	588.012	382.926
Ikke-standardiserte kontrakter	0	0	0	0
Kreditderivater	0	0	0	0
Type 1	0	0	0	0
Type 2	0	0	0	0
Type 3	0	0	0	0

9 Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen

Figur 44 Aksjer utenfor handelsportefølje

Beløp i tusen kroner

Urealisert gevinst / tap aksjer utenfor handelsportefølje	Bokført verdi	Verdi kapitalkrav	Urealisert gevinst/tap	Realisert gevinst/tap
Strategisk formål				
NETS Holding AS	195.165	195.165	62.447	
Front Exploration	17.950	17.950	(97.922)	
Nord IIS	61.785	61.785	(49.464)	-
Tavrichesky Bank	97.306	97.306	(17.702)	-
Øvrige	(59.432)	(59.432)	(238.868)	-
Sum strategiske aksjeinvesteringer utenfor handelsportefølje	312.774	312.774	(341.509)	-
Beløp i tusen kroner				
Aksjer utenfor handelsportefølje	Vekting	Metode	Grunnlag	Kapitalkrav
Strategisk formål	100 %	Std.metoden	312.774	25.022
Diverse	100 %	Std.metoden	0	0
Sum kapitalkrav egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen beregnet etter standardmetoden som inngår i kreditt- og motpartsrisiko				25.022

10 Renterisiko utenfor handelsporteføljen

Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved en parallell renteendring på 2 prosent.

Konsernet benytter analyser som viser effekten av nevnte renteendring for ulike løpetidsbånd og totalt. I analysene inngår alle rentesensitive balanseposter på aktiva- og passivasiden. Videre inkluderes "off-balance"- poster som benyttes i bankens risikostyring. Analysene forutsetter parallelle shift i rentekurven og beregningene simuleres ved 2 prosent renteendring. Renterisikoen håndteres innenfor rammer gitt av bankens hovedstyre og følges opp daglig. Renterisikoen rapporteres til styret hver måned, både status på rapporteringstidspunktet samt høyeste utnyttelse av rammene i løpet av perioden siden forrige rapportering.

Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort og konsernets renterisiko karakteriseres som lav.

Figur 45 Verdiendring ved en renteøkning på to prosentpoeng

Renterisiko ved en renteendring på to prosentpoeng

(tall i mill NOK)

NOK	5,0
USD	0,3
CHF	1,6
EUR	0,4

Renterisiko oppstår ved at konsernet har ulik bindingstid på sine eiendeler og forpliktelser. Renterisikoen håndteres innenfor rammer gitt av styret. De overordnede rammer for renterisiko definerer maksimalt tap ved en renteendring på to prosentpoeng. Total renterisiko på bankens balanse skal ikke overstige 60 mill kroner. Innenfor definerte løpetidsbånd (0-3 mnd, 3-6 mnd, 6-12 mnd osv) er rammen 40 mill kroner. Ramme for maksimalt tap knyttet til renterisiko på valutabalansen er 4 mill kroner. Rammen gjelder både totalt, innenfor de definerte løpetidsbånd og for hver enkeltvaluta.

Figur 46 Resultatmessig effekt av stresstester utført ved bokførte verdier og full rammeutnyttelse

	Normalt stress	Høyt stress	Ved full rammeutnyttelse
Aksjer strategisk	91.582.222	109.898.666	109.898.666
Aksjer anlegg	6.520.395	13.040.791	13.040.791
Aksjer omløp	16.520.381	19.824.457	21.600.000
Sum aksjer morbank	114.622.998	142.763.914	144.539.457
Aksjer SNN Invest	51.253.097	102.506.194	108.831.077
RenterT.	1.437.479	1.581.227	4.400.000
RenterBal.	5.021.076	7.029.507	84.000.000
Val. Aksjer	32.291.389	32.291.389	32.291.387
Valuta	466.700	606.710	6.500.000
Bonds	179.225.446	215.070.536	271.200.000
Kreditt	48.001.259	48.001.259	57.601.511
Sum tapspotensial markedsrisiko SNN	432.319.444	549.850.736	709.363.432

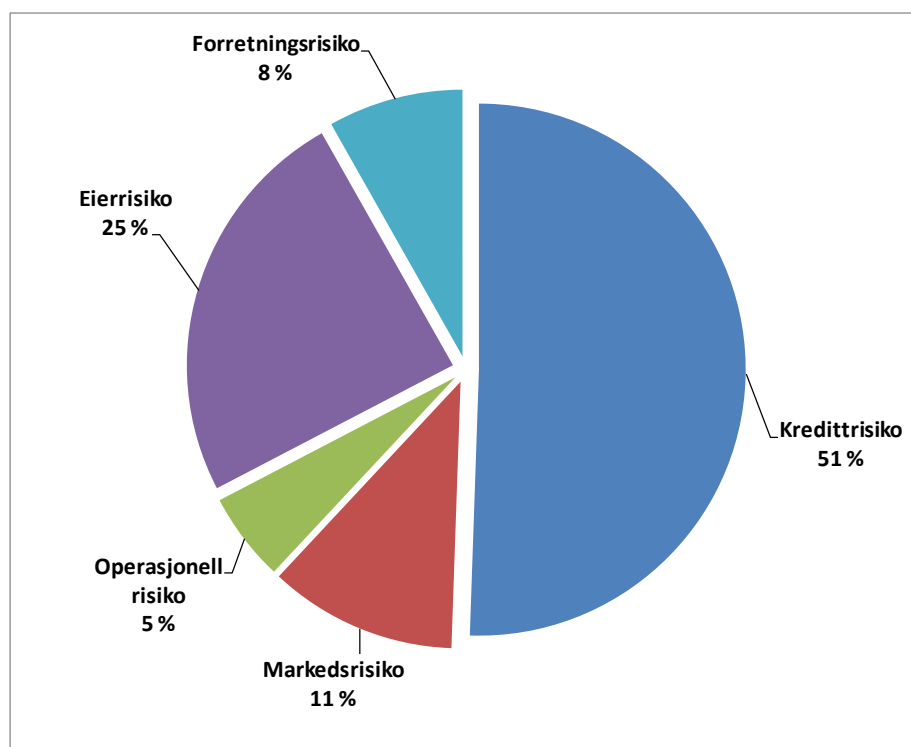
11. Oppsummering – Beregning av kapitalbehov

Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den økonomiske kapitalen i utgangspunktet skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap i løpet av en ett års horisont.

Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital, men enkelte av risikotypene forutsetter likevel bruk av ekspertmodeller og kvalitative vurderinger.

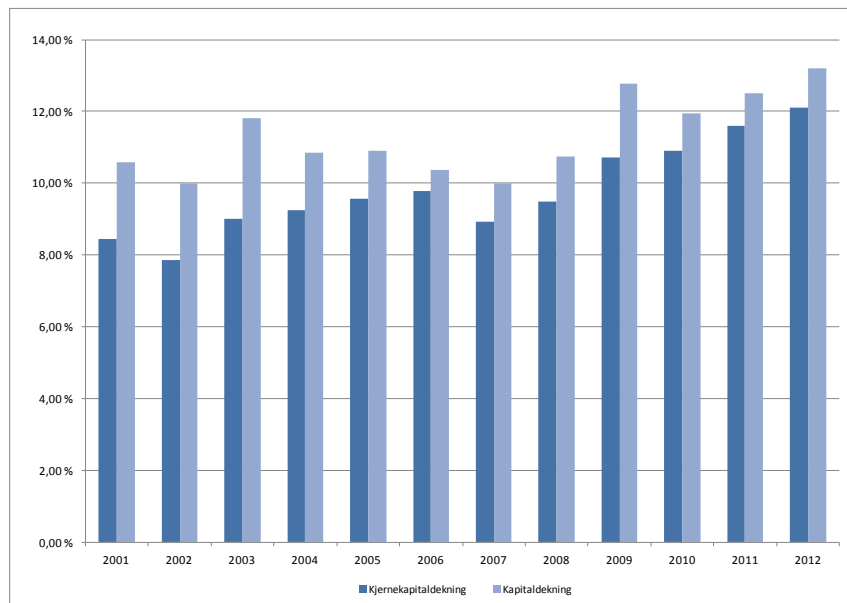
I diagrammet nedenfor vises fordelingen av økonomisk kapital på de ulike risikogruppene med utgangspunkt i risikoeksponering per 31.12.12. Det er beregnet økonomisk kapital for kreditt-, markeds-, operasjonell-, eier- og forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko).

Figur 47 Økonomisk kapital fordelt på risikogrupper

I tabellen nedenfor vises økonomisk kapital per 31.12.11. I tillegg er det gjort en sammenligning av behovet for økonomisk kapital mot tilgjengelig risikokapital (egenkapital og fondsobligasjon) og tilleggskapital per 31.12.11.

Figur 48 Utvikling kapitaldekning

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kjernekapitaldekning	8,44 %	7,87 %	9,02 %	9,24 %	9,57 %	9,77 %	8,92 %	9,49 %	10,71 %	10,90 %	11,61 %	12,11 %
Kapitaldekning	10,58 %	9,99 %	11,82 %	10,85 %	10,91 %	10,36 %	10,00 %	10,75 %	12,76 %	11,95 %	12,50 %	13,19 %

12. Sammenligning av regulatorisk og økonomisk kapital

I tabellen nedenfor er det gjort en sammenligning mellom minimumskrav til ansvarlig kapital (pilar 1) og behovet for økonomisk kapital (Pilar 2) per 31.12.12. Det er også redegjort for hovedårsaken til forskjellene mellom de to pilarene.

Figur 49 Regulatorisk og økonomisk kapital

	Pilar 2	Pilar 1	Forskjell
Kredittrisiko	2.901	3.945	-1.044
* herav kapitalkrav ubenyttet ramme	158		
* herav kapitalkrav stresstest	248		
Markedsrisiko	652	81	571
* herav kapitalkrav ubenyttet ramme	150		
* herav kapitalkrav stresstest	118		
Operasjonell risiko	315	265	50
* herav kapitalkrav stresstest	50		
Eierrisiko	1.414	-	1.414
* herav kapitalkrav stresstest (diff fra selskapenes ICAAP)	417		
Forretningsrisiko	478	-	478
* herav kapitalkrav stresstest	228		
Overgangsordning	-	256	-256
Fradrag i kapitalkravet	-	-139	139
Sum brutto risiko	5.760	4.408	1.352
* herav kapitalkrav stresstest	641		
* herav kapitalkrav ubenyttet ramme	328		
* herav økt kapitalkrav Sp1G og B1O (diff fra selskapenes ICAAP)	417		
Diversifisering	584	-	584
Netto kapitalbehov	5.176	4.408	768

Tilgjengelig kapital inkl fondsobligasjon	7.821	6.672
Tilgjengelig kapital ex fondsobligasjon	6.832	5.683
Netto tilgjengelig tilleggskapital	1.507	598

Hovedforskjellene mellom økonomisk kapital (Pilar 2) før diversifiseringseffekter på 5,25 mrd. kroner og minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) på 4,55 mrd. kroner (inkl overgangsregler) skyldes i hovedsak:

- **Kredittrisiko:**
 - **Tapsgrad Gitt Mislighold:** Ved beregning av økonomisk kapital for kredittrisiko for stater, institusjoner og foretak beregnes risikoparameteren Tapsgrad Gitt Mislighold basert på interne modeller, mens den ved beregning av minimum ansvarlig kapital er sjablongmessig fastsatt i henhold til Forskrift om Kapitalkrav.

Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur. SpareBank 1 Nord-Norge sine interne estimater for Tapsgrad Gitt Mislighold er lavere enn de myndighetsfastsatte sjablong-verdiene.
 - **Konsentrasjonsrisiko:** Økonomisk kapital tar hensyn til konsentrasjonsrisiko.
- **Eierrisiko:** Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen AS og Bank 1 Oslo AS tilsvarende 1,3 mrd. kroner. I forbindelse med beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) kommer eierposten i SpareBank 1 Gruppen AS og Bank 1 Oslo AS som fratrekk (kapitaldekningsreserve) med 50 prosent i kjernekapitalen og 50 prosent i tilleggskapitalen, og gjenspeiles dermed ikke direkte i minimumskravet til ansvarlig kapital. Ved beregning av regulatorisk kapitalkrav for eierandel i BN Bank ASA, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS har banken benyttet proporsjonal konsolidering.
- **Forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko):** Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko), mens denne ikke er egen risikoform ved beregning av minimumskravet til ansvarlig kapital og likviditetsrisiko.

13 Endringer i rammebetingelser

Bankene har i løpet av de siste årene måtte tilpasse seg betydelig strengere rammebetingelser. Det er i tillegg varslet en rekke nye reguleringer for og krav til finansnæringen. Nye varslede krav har forskjellig bakgrunn, men har det til felles at de har store økonomiske konsekvenser for næringen.

Endringene er så omfattende at de vesentlig påvirker hvorledes institusjonene må innrette viktige deler av virksomheten. Videre medfører de at kostnadene vil øke, både fordi reguleringene i seg selv innebærer høyere kostnader og fordi arbeidet med å etterkomme kravene blir mer omfattende og komplisert.

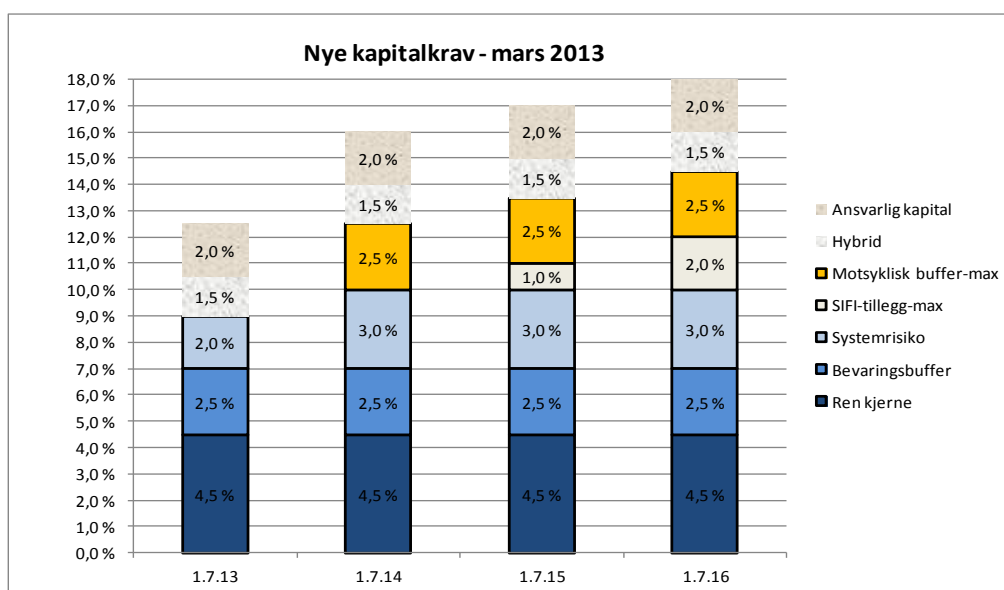
De mest omfattende kravene springer ut av finanskrisen og er et uttrykk for reguleringsmyndighetenes ambisjoner om å styrke soliditet, likviditet og finansiering i finansinstitusjonene.

KAPITALSKRAVSDIREKTIVET, CRD IV

Det ble i første kvartal 2013 oppnådd politisk enighet i EU om nytt regelverk for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak, Capital Requirements Regulation og Capital Requirements Directive IV (CRR og CRD IV). Regelverket bygger på Baselkomiteens anbefalinger om nye og strengere kapital- og likviditetsstandarder, Basel III. Kompromisset i EU innebærer at nasjonale myndigheter gis relativt stor grad av fleksibilitet til å innføre ekstra kapitalkrav utover minimumsreglene. Blant annet vil det kunne pålegges en systemrisikobuffer, og det vil kunne stilles egne krav til systemviktige institusjoner. Nasjonale systemrisikopåslag på risikovekter for lån med pant i fast eiendom, slik norske myndigheter ønsker for boliglån, vil kunne innføres. De vil imidlertid ikke fullt ut gjelde for filialer av utenlandske banker, med mindre det fremforhandles et prinsipp om gjensidig anerkjennelse av kapitalkrav mellom enkeltland.

Finansdepartementet sendte i mars 2013 på høring fire ulike forslag til minstekrav for vekting av boliglån i kapitaldekningen. Forslagene innebærer en vekting på mellom 20 og 35 prosent, som er en vesentlig økning fra dagens gjennomsnitt i SpareBank 1 Nord-Norge på 11,84 prosent. De fire forslagene er hver for seg utformet som en mulig erstatning for å sikre at de samlede kapitalkravene ikke svekkes hvis dagens gulv på 80 prosent av Basel I-grunnlaget (overgangsregelen i Basel II) tas bort.

Finansdepartementet har videre lagt frem lovforslag om nye kapitalkrav for banker ved implementering av Basel III-reglene i Norge. De nye kapitalkravene har følgende sammensetning og innføringsplan:

I henhold til lovforslaget skal kravet til ren kjernekapitaldekning gradvis økes til 12 prosent innen 1. juli 2016. I tillegg foreslår departementet hjemmel til å kunne stille krav om en motsyklisk

kapitalbuffer på inntil 2,5 prosent. Norges Bank har i et notat uttalt at en slik buffer bør fastsettes på bakgrunn av nivået på samlet kreditt, boligpriser i forhold til inntekt, salgspriser på næringsseiendom, andelen markedsfinansiering i norske kredittinstitusjoner og i tillegg et faglig skjønn. Sentralbanken sier samtidig at nivået på en eventuell motsyklisk kapitalbuffer må ses i sammenheng med summen av alle de andre kapitalkravene bankene pålegges.

Dersom bufferkravene ikke oppfylles, skal det være automatiske begrensninger for blant annet utbetaling av utbytte, tilbakekjøp av egne aksjer/egenkapitalbevis og tildeling av variabel godtgjørelse. Jo større avstand det er opp til pålagt buffer, desto større andel av overskuddet skal tilbakeholdes. Det er fire terskler for tilbakeholdelse; 100 %, 80%, 60 % og 40 % av overskuddet. Det er også krav om plan for oppkapitalisering. Institusjonen skal, dersom bufferkravene ikke oppfylles, i løpet av fem dager etter å ha identifisert at kravene ikke oppfylles oversende en slik plan for godkjenning av tilsynsmyndighetene. Planen skal anslå institusjonenes resultat- og balanseutvikling, tiltak for å øke kapitaldekningen, samt angi når kravet ventes å være fullt dekket. Tilsynsmyndighetene har en rekke sanksjonsmuligheter, og rett til å gripe inn dersom bankene ikke oppfyller disse kravene, eller at tilsynsmyndighetene ikke finner planene realistiske.

SpareBank 1 Nord-Norge har et solid utgangspunkt for å kunne oppfylle kapitalkravene, og det er positivt at kravene innføres gradvis. Forslagene innebærer imidlertid at SpareBank 1 Nord-Norge fortsatt må bygge opp en betydelig mengde kapital fremover i tråd med det som så langt er lagt til grunn i konsernets tilpasninger til nye myndighetskrav.

Finansdepartementet ba i siste del av 2012 Finanstilsynet om å vurdere om ordningen med obligasjoner med fortrinnsrett, OMF, bidrar til økt systemrisiko. Departementet ønsket blant annet å få vurdert en regel om at banker ikke skal kunne overføre mer enn det som er forsvarlig av egne aktiva til kredittforetak. Finanstilsynet konkluderte i sitt svar med at det ikke bør innføres en slik generell regel, og at det er mest hensiktsmessig å vurdere hvert enkelt konsern individuelt innenfor de hjemler som allerede foreligger. Finanstilsynet understreker at OMF har utviklet seg til å bli en viktig finansieringskilde for norske banker og har bidratt til lavere finansieringskostnader, redusert likviditetsrisiko og en mer diversifisert finansieringsstruktur. Finansdepartementet har ennå ikke tatt stilling til innspillene.

SpareBank 1 Nord-Norge arbeider for å være klar til å møte nye krav på de ulike områdene og påpeker samtidig et sterkt behov for internasjonal harmonisering av regelverkene. I perioden frem til endelige regelverk er på plass vil konsernet gradvis tilpasse virksomheten til de nye kravene.

Krav om minimum egenkapitalandel

I tillegg til kapitaldekningskravene, som bygger på en risikovekting av eiendeler og posisjoner, vil det bli innført et minstekrav til egenkapital eller kjernekapital som andel av samlede eiendeler, men uten noen form for risikovekting. Et viktig mål med minimumskrav til egenkapitalandel er å sette et absolutt tak på hvor stor gjeldsfinansieringen kan være. Minimumskrav til egenkapitalandel vil bidra til å redusere betydningen av modellsvakheter og andre mangler i systemet for risikovekting og kapitaldekning. Myndighetene vil vurdere nærmere hvordan det faktiske forholdstallet vil bli utformet og kalibrert. Foreløpige beregninger viser at SpareBank 1 Nord-Norge vil komme godt ut i forhold til dette kravet, sammenlignet med de fleste andre banker.

IFRS – NYE ENDRINGER/KRAV

Nye regnskapsregler for vurdering og regnskapsføring av utlån

Det standardsettende organet International Accounting Standards Board, IASB, utarbeidet et utkast til nye regler for regnskapsmessig måling av tap på utlån i november 2009. I mai 2011 lanserte IASB og det amerikanske Financial Accounting Standards Board, FASB, utkast til en felles nedskrivningsmodell for finansielle eiendeler regnskapsført til amortisert kost i et tilleggsdokument til det opprinnelige høringsutkastet. Modellen ble videre bearbeidet i 2011, og de standardsettende organene har fortsatt diskusjonene rundt regelverket utover i 2012 og IASB la etter hvert frem en "Tree-bucket approach" som ny nedskrivningsmodell. FASB besluttet imidlertid å utvikle en alternativ modell. IASB har jobbet videre med sin modell, og et revidert høringsutkast ble lagt frem i mars 2013. Endringene vil kunne få betydelige konsekvenser for banknæringen og markedet generelt.

Nåværende regler for vurdering av tap på utlån

En finansiell eiendel skal etter nåværende regler nedskrives hvis det foreligger objektive indikasjoner på verdifall, det vil si når tap er inntruffet. Nedskrivningsreglene har av standardsettere, revisorer og brukere blitt kritisert for enkelte forhold, herunder at nåværende

regler gir en forsinket regnskapsføring av tap som følge av at en tapshendelse må være inntrådt for at tap skal kunne regnskapsføres. I tillegg vil det ikke alltid være klart når et tap har inntruffet, noe som kan gi ulik praktisering av regelverket.

Nye regler for vurdering av tap på utlån

Den nye IAS B-modellen baserer tapsavsetningen for finansielle eiendeler på en forventet tapstilnærming. Det er foreslått at avsetningen for forventet tap skal måles ut fra enten 12-månedersforventet tap eller forventet tap over eiendelens levetid. Det siste gjelder hvis det i perioden fra første regnskapsføring til rapporteringstidspunktet har vært en vesentligforverring i kundens kredittkvalitet. Selskapets vurdering skal baseres på sannsynligheten for ikke å motta deler av eller alle de kontraktsmessige kontantstrømmene, i motsetning til å inkludere «tapsgrad» i vurderingen. Reglene forventes å inkludere indikatorer for når innregning av forventet tap over eiendelens levetid vil være hensiktsmessig. Dersom en finansiell eiendel som måles til amortisert kost er førstegangsinnregnet med et kreditt-tap, skal ytterligere tap beregnes ved hjelp av forventet tap over eiendelens levetid.

De nye metodene har hatt til hensikt å reflektere underliggende økonomiske karakteristika ved et låneforhold på en bedre måte. Det vil ikke være behov for å identifisere en utløsende tapshendelse for å vurdere endringer i forventede tap. Metoden er ifølge IAS B ment å gi større likhet mellom ulike regnskapsrapportører. IAS B forventer at de nye reglene vil gi informasjon som er nyttig for regnskapsbrukerne i deres vurdering av selskapenes tapsavsetninger, samt konsekvenser av eventuelle endringer i estimatene over eiendelens levetid.

Det vil være nødvendig med en høy grad av skjønn i vurderingen av når eiendeler skal flyttes fra en gruppe hvor avsetningen er basert på forventede tap innenfor en 12-månedersperiode, til en gruppe hvor det skal beregnes forventede tap over eiendelens levetid. Det vil også være svært krevende å estimere fremtidige forventede kontantstrømmer og levetid, samt gode og pålitelige tapsforventninger. Beregningene vil således være beheftet med betydelig usikkerhet.

De nye reglene ventes å gi økt volatilitet i regnskapsrapporteringen. På grunn av begrenset erfaring og mangel på relevant og sikker statistikk vil det bli løpende endringer i forutsetningene som ligger til grunn for beregning av forventede tap. Slike endringer skal inn i regnskapet kumulativt, det vil si at full effekt av nye estimater skal regnskapsføres umiddelbart i resultatregnskapet.

Ved implementering av de nye reglene ventes egenkapitalen for de aller fleste finansinstitusjoner å bli redusert, siden det må antas å bli behov for større tapsavsetninger i regnskapet. Forventet implementeringstidspunkt for den nye standarden er 1. januar 2015.

Nye regler for regnskapsføring av ytelsesbaserte pensjoner

IASB vedtok i 2011 endringer i IAS 19 Ytelser til ansatte. Endringene innebærer blant annet at adgangen til å benytte en korridorløsning ved regnskapsføring av estimatavvik ikke lenger tillates. Estimatavvik skal nå regnskapsføres i sin helhet i totalresultatet i den perioden de oppstår. Endringen innebærer videre at pensjonskostnaden splittes mellom ordinært resultat og totalresultatet. Forventet avkastning på pensjonsmidlene skal beregnes ved bruk av diskonteringsrenten, som ved beregning av pensjonsforpliktelsen. Periodens opptjente pensjonsrettigheter og netto rentekostnad presenteres under det ordinære resultatet, mens estimatavvik blir presentert under andre inntekter og kostnader i totalresultatet. Videre er opplysningskravene relatert til ytelsesbaserte pensjonsavtaler endret. Endringene gjelder med virkning for regnskapsåret som starter 1. januar 2013.